

Küresel Sumud Filosu'nun Hukuki Değerlendirmesi

Hukuka Aykırı Ablukaya Karşı Sivil Direniş, İnsani Erişim
ve Uluslararası Hukuk Nezdinde Hesap Verebilirlik

Küresel Sumud Filosu'nun Hukuki Değerlendirmesi

Hukuka Aykırı Ablukaya Karşı Sivil Direniş, İnsani Erişim
ve Uluslararası Hukuk Nezdinde Hesap Verebilirlik

Yazarlar

M. Beheşti Aydoğan, Jo Bluen, Hüseyin Dişli, Polona Florijančič, Heidi Matthews

Çeviri

Ahmet Emin Akın, Hümeýra Ayvaz, Meryem Sezgin, Muhammed Bardakçı,
Mürüvvet Sena Eliküçük, Zeynep Oral

Yeryüzü Avukatları Derneği - WOLAS

Yeryüzü Avukatları Derneği (WOLAS), 2016 yılında Türkiye’de faaliyet yürüten avukatlar ve akademisyenler tarafından hak temelinde araştırması ve mücadelesi bulunan kişilerin üyeliğine açık olarak uluslararası alanda faaliyet yürütmeyi amaçlar şeklinde kuruldu. Derneğin çalışma alanları arasında bulunan hak savunuculuğu temel faaliyet alanını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda dernek tarafından yeryüzünde bulunan insanların sahip olduğu hakların her türlü makro ve mikro otoriteye karşı korunması, insan hakları anlayışlarındaki varsayımlarının ve kör noktaların mütemediyen adalete ilişkin taleplerle sorgulanıp yenilenmesi gerektiğine inanan bir yaklaşım benimsenmiştir.

Devlet otoritesinin ürettiği şiddetin artık merkez yerine karmaşık kurumsal ağlar ve dolayısıyla mikro otoritelerden de tezahür etmekte ve uluslararası kuruluşlar, şirketler ile sermaye toplulukları da insanlara karşı hak zorbalığının temel aktörleri haline gelmiştir. Gerçeğin yönlendirilebilir algılara dönüştüğü günümüzde adaletsizlikleri ve hak ihlallerini tespit etmek bile bir uğraş haline gelmiştir. Adalet mücadelesi için olup bitenin dünya kamuoyu tarafınca bilinmesi, insanlık hafızasında yerleşmesi, tam olarak hegemonik faillerin arzuladığı-çabaladığı gibi hakim enfokrasi organlarının insafında unutkanlığa terk edilmemesi elzemdir.

WOLAS tarafından hakikat mücadelesinin adalete yönelik çabanın önkoşulu olduğu ilkesel olarak benimsenmiştir. Tüm çalışmalarda etik ilkelere riayet edilmekte, insanlık adına krizin yaşandığı ülke ve bölgelere dair izleme ve raporlama faaliyetleri yürütülmektedir. Uluslararası hak savunucularını küresel bir faaliyet ağı etrafında sistemli bir mücadele için bir araya getiren WOLAS, hak siyasetinin ve mücadelesinin teorik olarak eylemselliğine; pratik olarak da bu mücadeleyi mağdurlarla omuz omuza yürütmenin hayatiyetine önem vererek mağdurlar için müdahil olma faaliyetleri de yürütür.

WOLAS’ın çalışmalarında hak temelli mücadelenin müşterek iradeler ile mümkün olacağı yaklaşımı hakimdir. İstanbul merkezli olarak hak temelinde mücadele yürüten WOLAS; tüm ilgili çevrelerin farkındalık kazanması, ihlallere karşı duruş ve mücadele için gerekli olan eğitimin verilmesi ve organize hareket kabiliyetinin sağlanması için kararlı bir faaliyet yürütme idealine sahiptir.

Yeryüzü Avukatları Derneği (WOLAS) 2026, 1. Baskı: İstanbul, Türkiye.

Çeviri yapılan raporlarda İngilizce versiyonu ana referans olarak alınmalıdır.

Küresel Sumud Filosu – Global Sumud Flotilla

Bizler; sivil toplum örgütleyicileri, insani yardım gönüllüleri, hekimler, öğrenciler, sendikacılar ve denizcilerden oluşan, gündelik yaşamın içinden küresel bir hareketiz. Hükümetlerin korumakta aciz kaldığı insan onurunu ve uluslararası hukuku müdafaa etmek amacıyla mesleki sınırları ve kıtaları aşarak kenetleniyoruz.

2025 yazında gerçekleştirdiğimiz ilk misyonumuzun mirası üzerinde yükselen 2026 İlkbahar seferimiz, Filistin için bugüne kadar koordine edilmiş en büyük sivil deniz girişimi olacaktır: 70'i aşkın ülkeden binden fazla katılımcı ve 70'in üzerinde tekne.

Gazze'deki Filistinlilerin çağrılarına doğrudan bir icabet olarak doğan Küresel Sumud Filosu; özünü Filistin'in iradesinden, itici gücünü ise dünya çapındaki sivil taban hareketlerinden almaktadır. Gayemiz, bu seferleri kalıcı bir siyasi güce ve küresel adalet için emsal teşkil edecek bir modele dönüştürmektir.

Hiçbir hükümetle bağı olmayan, tam bağımsız ve uluslararası bir inisiyatifiz. Filistin toprakları ve karasuları üzerindeki egemenliğin, kayıtsız şartsız ve yalnızca Filistin halkına ait olduğunu güçlü bir biçimde beyan ediyoruz. Bu hareket; yerleşik kurumların eylemsizliğe gömüldüğü bir düzende hesap sormaya, suç ortaklıklarıyla yüzleşmeye ve doğrudan inisiyatif almaya hazır olan milyonların hareketidir.

Kısaltmalar

AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.
ARSIWA	Devletlerin Uluslararası Haksız Fillerinden Kaynaklanan Sorumluluğunu Düzenleyen Maddeler Metni.
BM	Birleşmiş Milletler.
BMDHS (UNCLOS)	Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi.
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu.
FFC	Özgürlük Filosu Koalisyonu (Freedom Flotilla Coalition).
Filo	Küresel Sumud Filosu.
FRC	Kıtlık İnceleme Komitesi (Famine Review Committee).
HRF	Hind Rajab Vakfı.
ICCPR	Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme.
ICRC	Uluslararası Kızılhaç Komitesi.
IPC	Entegre Gıda Güvencesi Aşama Sınıflandırması.
MEB	Münhasır Ekonomik Bölge.
MİT	Türkiye Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı.
SUA Sözleşmesi	Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme.
TCK	Türk Ceza Kanunu.
UAD	Uluslararası Adalet Divanı.
UCM	Uluslararası Ceza Mahkemesi.
UNRWA	Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı.
WOLAS	Yeryüzü Avukatları Derneği (Worldwide Lawyers Association).

İçindekiler

Giriş.....	6
Ablukanın Hukuka Aykırı Niteliği.....	10
Giriş	10
Bir Soykırım Eylemi Olarak Aç Bırakma	12
Savaş Suçu Olarak Açlığa Mahkûmiyet.....	16
Uluslararası İnsancıl Hukukta Deniz Ablukaları.....	18
Filo'nun Seyrüsefer ve Serbest Geçiş Hakkı	19
Giriş	19
Açık Denizlerde Seyrüsefer Özgürlüğü	22
Zararsız Geçiş ve İnsani Geçiş.....	25
Filo'ya Karşı İşlenen Suçlara Dair Hesap Verebilirlik ve Yargı Yetkisi: Uluslararası Ceza Hukuku, Devlet Sorumluluğu ve Evrensel Sorumluluk	27
Giriş	27
Filistin Durumu ve Filo Olayları Üzerinde UCM'nin Yargı Yetkisi	28
Ulusal Yargı Yetkisi: Bayrak Devleti Yargı Yetkisi, Vatandaşlık Esasına Dayalı Yargı Yetkisi ve Ülkesel & Koruyucu Yargı Yetkisi	33
Evrensel Yargı Yetkisi İlkesi	39
Bayrak Devletlerine Karşı Saldırı Fiili	43
Bireysel Hak İhlalleri	44
Devlet Sorumluluğu	45
Sonuç.....	46
EK-1 Müdahale Verileri.....	47

Giriş

Eylül 2025'te Küresel Sumud Filosu (kısaca "Filo" olarak anılacaktır), Gazze'ye yönelik kuşatmayı kırmak için denize açılmıştır. Bu girişim, İsrail'in 2007 yılında ilan ettiği ve binlerce Filistinlinin insan yapımı bir kıtlık ortamında yaşam savaşı verdiği (ve kimilerinin de hayatını kaybettiği) deniz ablukasını ilan etmesinden bu yana kuşatmayı kırmak için gerçekleştirilen en büyük insani deniz seferi niteliğindedir. 2023 yılında İsrail, Gazze'ye tam bir abluka uygulayarak tüm yaşamsal malzemelerin ulaşımını kesmiş ve bu da soykırımla birleşen ve onu daha da ağırlaştırılan eş benzeri görülmemiş düzeyde bir yetersiz beslenme sorununa yol açmıştır. Abluka, İsrail'in aç bırakma yoluyla kurduğu yerleşimci-sömürgeci tahakküm rejiminin temel unsurlarından biridir. 2007'den bu yana İsrail, Gazze üzerinde kalori kontrolü politikası uygulamakta ve bölgeye girmesine izin verilen kişi başına kalori miktarını titizlikle kısıtlamaktadır ki bu miktar, halihazırda İsraililerin erişebildiği kalori miktarının çok küçük bir kısmına tekabül etmektedir.¹ Benzer bir ırk ayırımına dayalı kalori kontrolü politikası, Naziler tarafından Avrupa'daki Holokost sırasında da uygulanmıştır.² Tarih boyunca sömürgeci güçler, açlığı hem soykırım aracı hem de bir savaş yöntemi olarak kullanmıştır.³ Bu nedenle abluka, soykırım amaçlı yıkımın bir yöntemi, stratejik aç bırakma yoluyla yürütülen yerleşimci genişlemenin bir unsuru ve yetersiz beslenme yoluyla gerçekleştirilen yavaş bir katliam olarak görülebilir.

Ahlaken kabul edilemez olmasının yanı sıra, bu abluka tümüyle uluslararası hukuka aykırıdır. Ablukanın getirdiği aç bırakma kampanyası hem Gazze'deki soykırımı beslemekte hem de onun derinleşmesine hizmet etmekte olup hem İsrail'in hem de Üçüncü Devletlerin aşağıda net bir şekilde ortaya konan *erga omnes* yükümlülüklerini nasıl ihlal ettiklerini de kanıtlar niteliktedir. Bu durum ayrıca bir savaş suçu teşkil etmekte olup Uluslararası İnsancıl Hukuk, Uluslararası Deniz Hukuku,

- 1 Khalid Manzoor Butt ve Anam Abid Butt, 'Blockade on Gaza Strip: A Living Hell on Earth' (2016) 23 Journal of Political Studies 157.
- 2 Raphael Lemkin, Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress (The Lawbook Exchange 2014).
- 3 Frantz Fanon, The Wretched of the Earth (Grove Press 1963); Yan Slobodkin, The Starving Empire: A History of Famine in France's Colonies (Cornell University Press 2023); Peter Gibbon, 'Colonialism and the Great Starvation in Ireland 1845-9' (1975) 17 Race & Class 131.

Uluslararası Ceza Hukuku ve Uluslararası Teamül Hukuku'nun açık ihlalini de oluşturmaktadır. İşte Filo'nun barışçıl insani yardım götürmek için meşru bir eylemle karşı koymaya çalıştığı şey; devam eden Nakba'nın, apartheid rejiminin, savaşın ve soykırımın bu gayri meşru ve hukuka aykırı mimarisidir. Bu Raporda da ortaya konulacağı üzere, bu koşullar altında yardım sağlamak aslen devletlerin sorumluluğu ve görevidir. Fakat devletlerin hareketsiz kaldığı bir ortamda Filo aktivistleri, asli sorumluları devletler olan bu devredilemez yükümlülükleri tek başlarına üstlenmiştir. Ne var ki bu aktivistler, görevleri sırasında durdurulmuş ve teknelerine yangın çıkaran cihazlarla saldırıda bulunulmuş; ardından kendileri de kaçırılmış, işkenceye maruz bırakılmış ve hukuka aykırı biçimde gözaltında tutulmuşlardır. Bu eylemler, İsrail Devleti'nin ablukayı hem coğrafi olarak genişletmek hem de şiddetini artırmak için, ablukayı kırmaya çalışan herkese yönelik açıkça sistematik bir girişim olduğunu göstermektedir. Her ne kadar tüm tekneler nihayetinde hukuka aykırı biçimde durdurulmuş olsa da Filo içerisinde bulunan Marinette adlı tekne ablukayı başarıyla kırmış, Filistin kıyılarına 9 deniz mili mesafeye kadar yaklaşmış ve böylece ablukayı Filistin yaşamı üzerinde bir boğma mekanizması hâline getiren yerleşimci-sömürgeci kuşatmanın aşılabilir olmadığını göstermiştir.

Böylece Filo, İsrail'in hukuka aykırı ablukası aracılığıyla uygulanan ve Filistinlilerin özgürlüğünü ve kendi kaderini tayin hakkını engellemek üzere tasarlanmış toplu cezalandırma mekanizmasına karşı meşru bir sivil direniş eylemi niteliğindedir. Uluslararası hukukun çeşitli alanları nezdinde de düşünüldüğünde, Filo'nun faaliyeti bir insani yardım misyonu olarak hukuken korunmaktadır. Gıda, tıbbi malzeme ve yardım ekipmanı gibi temel insani yardım malzemelerini taşıyan kırk iki (42) gemi ve iki (2) gözlemci gemisinden oluşan Filo; İspanya, İtalya, Yunanistan ve Tunus limanlarından yola çıkmıştır. Ayrıca Filo'daki gemiler; Cezayir, Fransa, İtalya, Hollanda, Polonya, Portekiz, İspanya, Tunus ve Birleşik Krallık bayrakları altında seyretmiştir.

Filo, 40'ı aşkın ülkeden 462'den fazla sivil gönüllü ile denize açılmıştır ve gönüllüler; doktorlar, hemşireler, avukatlar, parlamenterler, gazeteciler, din görevlileri, sanatçılar, denizciler ile taban örgütlenmesi yürüten aktivistler ve insani yardım çalışanları dâhil olmak üzere çok çeşitli mesleki ve toplumsal arka plandan gelen kişilerden oluşmaktadır.⁴ Filo, herhangi bir hükümetten veya siyasi partiden açıkça bağımsız olup; şiddet karşıtı, insancıl, tarafsız ve uluslararası hukuk ilkelerine dayanan küresel bir sivil toplum girişimi olarak örgütlenmiştir. Devletlerarası eylemlerin, soykırımın ve açlık yoluyla yok etmenin önüne geçmekte başarısız olduğu bir ortamda

4 'Still Held Captive', Global Sumud Flotilla (13 Ekim 2025) <https://globalsumudflotilla.org/sos/> erişim tarihi 13 Ekim 2025.

küresel sivil toplumu harekete geçiren Filo'nun amacı; uzun süreli deniz, hava ve kara kuşatmasının yanı sıra soykırıma varan düzeydeki geniş çaplı yıkım nedeniyle yaşam savaşı veren Gazze'deki iki milyon sivile, yaşamsal nitelikteki insani yardımı doğrudan ulaştırmaktı. İsrail'in Gazze'de açlığı bir savaş yöntemi olarak kullanma politikasının bir unsuru olarak sürdürülen bu hukuka aykırı abluka, soykırımın temel politika ve uygulamalarından biri hâline gelmiştir. Bu çerçevede Filo; Gazze'deki Filistinli nüfusa yönelik hukuksuz bir toplu cezalandırma niteliği taşıyan, insani yardıma erişim hakkını ihlal eden ve aynı zamanda Filistin halkının uluslararası hukuk kapsamında bulunan devredilemez nitelikteki kendi kaderini tayin ve yaşam haklarını kullanmasına yönelik bir engel teşkil eden bu ablukaya açıkça karşı çıkmıştır.

2 Ekim 2025 itibarıyla İsrail, Filo'ya ait kırk iki (42) geminin tamamını durdurmuş ve tüm sivil gönüllüleri kaçırmak üzere hukuka aykırı biçimde gözaltında tutmuştur ki tüm bu gözaltı sürecinde işkence teşkil eden eylemlerin de gerçekleştiği bilinmektedir. Filo'nun İsrail tarafından kuvvet kullanılarak zorla durdurulması 1 Ekim 2025 gecesi başlamış, 3 Ekim 2025'te sona ermiş ve toplamda 38 saat sürmüştür.

Bu Rapor üç bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm'de abluhanın hukuka aykırılığı ele alınmaktadır. Bu bölüm, abluhanın hukuka aykırılığını iç içe geçmiş üç unsur üzerinden ortaya koymaktadır: (1) Uluslararası Adalet Divanı'nın ilgili içtihadına atfen Soykırım Sözleşmesi uyarınca zorla aç bırakmanın soykırım niteliği; (2) Roma Statüsü ve Silahlı Çatışma Hukuku nezdinde aç bırakmanın bir savaş suçu teşkil etmesi; ve (3) Uluslararası İnsancıl Hukuk kapsamında deniz ablukalarının hukuki statüsü ve sivillerin kasten aç bırakılması ile oluşan ihlaller. Raporun İkinci Bölümünde, Filo'nun seyir ve güvenli geçiş hakkı incelenmekte ve bu surette Filo'nun açık denizlerde seyrüsefer özgürlüğü, zararsız geçiş ve insani geçiş haklarını açıklığa kavuşturulmaktadır. Ayrıca bu kapsamda, Filo'nun eylemleri, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS-UNCLOS) çerçevesinde ve San Remo El Kitabı da dâhil olmak üzere Uluslararası Teamül Hukuku sınırları içinde değerlendirilmektedir. Raporun Üçüncü Bölümü hesap verebilirlik meselesini ele almakta ve Filo'ya karşı işlenen suçlar bakımından yargılama yetkisini ayrıntılı şekilde incelemektedir. İlk aşamada Rapor, ilk iki bölümde ayrıntılı olarak ortaya konulacak suç tiplerini, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) ile mümkün kılınan adalet mekanizmalarıyla iç içe ele almakta ve bu bağlamda Filistin'deki duruma ilişkin hâlihazırda devam eden soruşturma kapsamında destek unsuru olarak ileri sürülebileceğini ifade etmektedir. Bu çerçevede Rapor, hem Familia Madeira adlı tekneye hem de Tunus'ta Alma'ya yönelik insansız hava aracı saldırılarına, ayrıca denizdeki gemilerin durdurulmasına değinerek, bu eylemlerin bayrak devletlerine karşı bir saldırı fiili teşkil

ettiği mekanizmaları ortaya koymaktadır. Son aşamada Rapor, Devlet Sorumluluğu kurumunu ele almakta; bu kapsamda ayrıntılı biçimde sunulan ağır ihlaller karşısında uluslararası hukuk nezdindeki mevcut yükümlülükleri ve başvuru yollarını açıklığa kavuşturmaktadır.

Bu çerçevede Rapor, Soykırım Sözleşmesi, Cenevre Sözleşmeleri, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin ("UCM") Roma Statüsü, Birleşmiş Milletler Şartı ("BM Şartı") ve Deniz Silahlı Çatışmaları Hakkında San Remo El Kitabı bağlamında insani erişimin sağlanması, sivillerin korunması ve seyrüsefer özgürlüğünün güvence altına alınması yönünde İsrail'e ve üçüncü devletlere bağlayıcı yükümlülükler getiren mekanizmaları ayrıntılı şekilde ortaya koymakta ve aynı zamanda aç bırakmanın, toplu cezalandırmanın ve soykırımın mutlak biçimde yasaklandığını göstermektedir. Uluslararası insancıl hukuk, deniz hukuku, uluslararası insan hakları hukuku ve uluslararası ceza hukukunun kurallarına dayanan bu analiz üç temel sonuca ulaşmaktadır:

Birincisi, Filo'nun misyonu hukuka uygundur ve gemilerde bulunan yolcular, Gazze'ye acil ve hayati nitelikteki yardımları ulaştırma amacıyla özgür, güvenli, zararsız ve insancıl geçiş haklarını kullanırken koruma altındadır. Ayrıca bu kişiler, devletlerin uluslararası hukuk uyarınca yerine getirmekten kaçındıkları yükümlülüklerinin özünü sivil bir kapasitede gerçekleştirmektedir.

İkincisi, İsrail'in deniz ablukası hem mahiyeti hem amacı hem de etkisi itibarıyla tamamen hukuka aykırı olup toplu cezalandırma niteliğindedir ve uluslararası hukukun ağır bir ihlalini teşkil etmektedir.

Üçüncüsü, Filo'ya yönelik durdurular ve saldırılar muhtemelen şu nitelikteki fiilleri oluşturmaktadır: Roma Statüsü uyarınca savaş suçları ve Soykırım Sözleşmesi uyarınca soykırımsal nitelikteki eylem; ilgili gemilerin bayrak devletleri nezdinde de karşı devletler arası bir saldırı fiili ve gemideki bireylerin kişiye sıkı sıkıya bağlı nitelikteki insan haklarının ihlali.

Ablukanın Hukuka Aykırı Niteliği

Giriş

2023 yılında, Balfour Deklarasyonu'nun imzalanmasından yüz yıl sonra ve 1948'de somutlaşan Nakba ve yerleşimci-sömürgeci apartheid rejiminin yetmiş beşinci yılında, dönemin İsrail Savunma Bakanı Yo'av Gallant, Gazze'ye yönelik kuşatmanın yoğunlaştırılacağını duyurmuştu.¹ 9 Ekim 2023'te Gallant, aç bırakma planının başladığını duyurarak Gazze'ye 'elektrik, gıda ve yakıt' girmeyeceğini ve 'her şeyin kapatıldığını' belirtmiştir. Ertesi gün İsrail askerlerine hitap ederken Gallant, "tüm kısıtlamaları kaldırdım... Neyle savaştığımızı gördünüz. İnsan görünömlü hayvanlarla savaşıyoruz" ifadelerini kullanmıştı.² 2024 tarihli raporunda BM Gıda Hakkı Özel Raportörü Michael Fakhri, II. Dünya Savaşı sonrasındaki süreçte hiçbir nüfusun, Gazze'de yaşayan 2,3 milyon Filistinlinin maruz kaldığı kadar 'bu denli hızlı ve kapsamlı bir açlığa mahkûm

1 John Reynolds, 'Genocide and/as Civilisation' (2024) 00 London Review of International Law 63-64: "Aralık 2023'te, Gazze'deki soykırımın başlamasından tam iki ay sonra, İsrail Cumhurbaşkanı Herzog şu ifadeleri kullanmıştı: 'Bu savaş, gerçekten, batı medeniyetini ve batı medeniyetinin değerlerini kurtarmak için yapılmaktadır.' Samera Esmeir ise daha Ekim ayında bu sömürgeci söylem konusunda uyarılmıştı: 'Yok etme kastına yönelik işaretler önce söylemde ortaya çıkar. Buna binaen de uygar devletler ve uluslararası örgütler, liberaller ve muhafazakârlar ile ABD üniversitesi rektörleri ve bağışçıları, hep birlikte bu söyleme katılmak için hizaya girmiştir ve bu öyle bir söylem ki 'Filistinlilere dair tek bir onurlandırıcı atıf dahi içermez.' 1896'da Herzl'de veya 2023'te Herzog'da olduğu gibi, İsrail sürekli olarak Doğu'nun ve Güney'in barbarlığında, Batı emperyalizmine karşı koymaya cesaret eden Filistinlilerden, Yemenlilerden ve diğerlerinden, Batı'nın tek kalesi olarak sunulmaktadır. Uygarlık misyonu, yıkıcı bir mühimmat olarak somutlaşmaktadır. Nitekim İsrail'in, Gazze'ye bir haftada attığı bomba sayısı, neredeyse ABD'nin Afganistan'a bir yılda attığı miktar kadardır. Siyonist liderler düzenli biçimde uygarlık-barbarlık, aydınlık-karanlık gibi sömürgeci metaforları kullanmaktadır. Aynı güçler on binlerce çocuğu öldürürken ve sakat bırakırken, kendilerinin 'aydınlığın çocuklarını', 'karanlığın çocuklarına' karşı savunduklarını ileri sürmektedir. Nitekim, Meirav Ben-Ari Knesset'te 'Gazze'nin çocukları bu savaşa kendileri davetiye çıkardı' demekten de geri durmamaktadır. İsraili bakanlar ve büyükelçiler, "insan hayvanlar", "insanlık dışı hayvanlar" veya "insan vahşiler, yırtıcı hayvanlar" olarak nitelendirdikleri Filistinlilerden insanlığı kurtarmaktan söz ediyorlar. İşte burada Fanon'u hatırlamakta fayda vardır: 'Sömürgeci, sömürülen halktan söz ettiğinde zoolojik terimler kullanır.'

2 'Israel's Defense Minister Orders Complete Siege on Gaza', Al Jazeera (9 Ekim 2023) <https://www.aljazeera.com/video/newsfeed/2023/10/9/israeli-defence-minister-orders-complete-siege-on-gaza> erişim tarihi 10 Ekim 2025.

edilmediğini' belirtmiştir.³ Bu açıklamalar, çoğu hukuk ve insan hakları raporunda olduğu gibi Uluslararası Adalet Divanı'nın içtihadında da, soykırım suçunun oluşması için gerekli olan İsrail'in özel kastın erken emareleri olarak nitelendirilmektedir.⁴

Tüm bunların ötesinde, İsrail'in deniz ablukasının sistematik niteliği; hem doğrudan sivilleri hedef aldığı hem de Gazze'deki sivil nüfus üzerinde orantısız bir etki oluşturduğu için uluslararası insancıl hukuk nezdinde ablukayı hukuka aykırı kılmaktadır. Nitekim insani yardıma erişimin engellenmesi de aynı zamanda bir savaş suçu teşkil etmektedir. Ayrıca, aç bırakma ile soykırım arasındaki bağ göz önüne alındığında, abluka, Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (kısaca Soykırım Sözleşmesi) bağlamında soykırım suçuna ait özel kastı göstermektedir. Bu durum, savaş bağlamında 'açlığın liderlerin kararlarıyla oluşturulduğu ve siyasi, askerî veya ekonomik amaçlara hizmet ettiği' tarihsel gerçeğiyle de uyumludur.⁵

Conley ve De Waal, bu alanda öncü nitelikteki bir makalelerinde, soykırım kastıyla yapılan Gazze kuşatmasının ardındaki dokuz hedefe ışık tutmaktadır. Buna göre bu kuşatmanın amaçlarını '(i) yok etme veya soykırım; (ii) bir nüfusu güçsüz hale getirerek kontrol altına alma; (iii) toprak üzerinde kontrolü sağlama; (iv) nüfusu yerinden çıkarma; (v) cezalandırma; (vi) maddi kaynakların sömürülmesi veya çalınması; (vii) aşırı sömürü; (viii) savaş malzemesi temini; ve (ix) kapsamlı toplumsal dönüşüm.'⁶ Tüm devletlerin, yetkileri dâhilindeki makul tüm tedbirleri almak suretiyle soykırımı önleme ve cezalandırma yönünde *erga omnes* yükümlülüklerinin bulunduğu göz önüne alındığında, üçüncü devletlerin ablukaya karşı çıkmaması, uluslararası sorumluluk durumu doğuran kusurlu bir ihmal olarak nitelendirilebilecektir. Gazze de dahil olmak üzere Filistin üzerindeki hukuka aykırı İsrail işgalinin temel bir formu olan abluka, aynı zamanda Filistin halkının BM Şartı'nda, Medeni ve Siyasi

3 Michael Fakhri, 'Starvation and the Right to Food, with an Emphasis on the Palestinian People's Food Sovereignty' (Rapor A/79/171, BM Gıda Hakkı Özel Raporörü, 2024).

4 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin Uygulanması (Güney Afrika – İsrail) (Geçici Tedbir Kararları, 26 Ocak 2024, 28 Mart 2024 ve 24 Mayıs 2024) UAD; BM Soruşturma Komisyonu Raporu (A/HRC/60/CRP.3, Eylül 2025) <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session60/advance-version/a-hrc-60-crp-3.pdf> erişim tarihi 13 Ekim 2025; Francesca Albanese, 'Genocide as Colonial Erasure' (Rapor A/79/384, BM Özel Raporörü, Ekim 2024) <https://www.un.org/unispal/document/genocide-as-colonial-erasure-report-francesca-albanese-01oct24/> erişim tarihi 13 Ekim 2025; Amnesty International, 'You Feel Like You Are Subhuman: Israel's Genocide Against Palestinians in Gaza' (Aralık 2024) <https://www.amnestyusa.org/wp-content/uploads/2024/12/You-Feel-Like-You-Are-Subhuman-Israels-Genocide-Against-Palestinians-in-Gaza.pdf> erişim tarihi 13 Ekim 2025.

5 Bridget Conley ve Alex De Waal, 'The Purposes of Starvation: Historical and Contemporary Uses' (2019) 17 Journal of International Criminal Justice 699, 700.

6 ibid 700.

Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’de (“ICCPR”) ve BM Genel Kurulu’nun Dostane İlişkiler Bildirisi’nde (1970) güvence altına alınan devredilemez nitelikteki kendi kaderini tayin hakkının ihlalini oluşturmaktadır.⁷ Bu hak ve korumaların, soykırım ve sömürgeci yabancı tahakkümü karşısındaki devredilemez niteliği Uluslararası Adalet Divanı (“UAD”) tarafından da teyit edilmiştir.

Bir Soykırım Eylemi Olarak Aç Bırakma

Açlığa mahkum etme suçu, tarih boyunca soykırımın işlenmesinde kullanılmış olmasına rağmen aç bırakma eylemi ile soykırım suçunun bağlantısı diğer uluslararası hukuk ihlallerine nazaran daha az ilgi çekmiştir. Açlığa mahkumiyet, devam eden Nekbe ve Filistin’deki işgal de dahil olmak üzere tarih boyunca sömürgeci soykırımlar, emperyalist politikalar ve sömürgeci savaşlar bağlamında kullanılmıştır. Buna örnek olarak açlığa mahkum etme uygulaması; Namibya’da Ovaherero ve Nama halklarına yönelik Alman soykırımında, Biafra’daki suni-insan yapımı kıtlıkta, Britanya’nın Kenya’daki sömürge savaşları ve işgali sırasında, Belçika Kralı II. Leopold tarafından Kongo Bağımsız Devleti’nde gerçekleştirilen soykırım sürecinde ve Avrupa’daki Nazi Holokostu’nda yaygın biçimde kullanılmıştır. Gazze’de, kritik bir parçasını ablukanın oluşturduğu bu kuşatma, İsrail’in Filistin’e dayattığı soykırımcı nitelikteki yerleşimci-sömürgeci yapılandırmadan ayrı düşünülemez. Soykırım Sözleşmesi’nin II(c) hükmü, koruma kapsamındaki bir grubun fiziksel olarak yok edilmesine yol açacak yaşam koşullarının kasıtlı olarak dayatılmasını da soykırımın temel bir eylemi olarak düzenlemektedir. Birçok kişi soykırımı soykırım olarak nitelendirmekte çekimser kalmış olsa da, Gazze’deki soykırımı ortaya koyan rapor ve kararların sayısında belirgin bir artış yaşanmıştır. Bu kapsamda, İsrail’in soykırımın beş eyleminden dördünü işlediğini açıkça ortaya koyan yakın tarihli 72 sayfalık BM Soruşturma Komitesi raporu da yer almaktadır.⁸ Bu bağlamda, Gazze’deki siyonist soykırım bakımından açlığa mahkûm etmenin, bu soykırımın ayrılmaz ve ağırlaştırıcı bir boyutunu teşkil ettiği konusunda şüpheye yer kalmamaktadır. Birleşmiş Milletler İşgal Altındaki Filistin Toprakları Özel Raportörü Francesca Albanese, *Anatomy of a Genocide* başlıklı raporunda, Gazze’ye yönelik kuşatmayı soykırımsal yıkımı hedefleyecek şekilde tasarlanmış yaşam koşullarının dayatılmasıyla doğrudan

7 Nasir Qadri ve Hüseyin Dişli, *Legitimacy of the Palestinian People’s Struggle for Freedom and Self-Determination under International Law* (WOLAS & Hukukçular Derneği 2025) <https://www.wolas.org/legitimacy-of-the-palestinian-peoples-struggle-for-freedom-and-self-determination-under-international-law/> erişim tarihi 21 Ekim 2025.

8 Bkz (n 8).

ilişkilendirmiştir.⁹ Bu raporu takiben yapılan bir değerlendirme doğrultusunda, Uluslararası Adalet Divanı Ocak 2024 tarihli, Güney Afrika'nın İsrail aleyhine açtığı davaya ilişkin ihtiyati tedbir kararında, İsrail'in Gazze'deki Filistinli gruba karşı soykırım işlediğine ya da işleme ihtimali bulunduğu dair “gerçek ve yakın bir risk” bulunduğunu tespit etmiştir.¹⁰ Nitekim, Soykırım Sözleşmesi'nin I. maddesi uyarınca, akit devletlerin soykırımı önleme ve cezalandırma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülükler, uluslararası hukukun emredici normları (*jus cogens*) olarak geniş çapta kabul edilmektedir. Ayrıca Divan, aynı dava kapsamındaki 28 Mart 2024 tarihli geçici tedbir kararında İsrail'in insani yardımın engellenmeden sağlanmasını güvence altına alma yükümlülüğüne işaret etmiş ve böylece açlığa mahkum etme ile soykırım suçu arasındaki bağlantıyı da somutlaştırmıştır:

*Soykırım Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak ve Gazze'de Filistinlilerin maruz kaldığı, özellikle kıtlık ve açlığın yayılmasıyla giderek ağırlaşan yaşam koşulları dikkate alındığında, İsrail; (a) Birleşmiş Milletler ile tam iş birliği içinde, acilen ihtiyaç duyulan temel hizmetlerin ve insani yardımın gıda, su, elektrik, yakıt, barınma, giyim, hijyen ve sanitasyon gereksinimleri ile tıbbi malzemeler ve tıbbi bakım dâhil olmak üzere Gazze genelinde Filistinlilere engellenmesinin ve yeterli ölçekte ulaştırılmasını gecikmeksizin sağlamak amacıyla gerekli ve etkili tüm tedbirleri almakla; (b) Soykırım Sözleşmesi uyarınca korunan bir grup olarak Gazze'deki Filistinlilerin herhangi bir hakkının ihlalini teşkil eden fiillerin işlenmesini, özellikle acilen ihtiyaç duyulan insani yardımın ulaştırılmasının herhangi bir eylem yoluyla engellenmesini, derhâl ve etkili biçimde önlemek amacıyla kendi askerî güçlerinin bu tür fiilleri işlemediğini temin etmekle yükümlüdür.*¹¹

İsrail'in soykırım işlediğine dair tespitler, 16 Eylül 2025'te, Birleşmiş Milletler Doğu Kudüs dahil İşgal Altındaki Filistin Toprakları ve İsrail Hakkında Bağımsız Uluslararası Soruşturma Komisyonu tarafından yayımlanan ve yukarıda atıfta bulunulan raporunda bir kez daha doğrulanmıştır. Bu çığır açıcı rapor, Güney Afrika'nın UAD önünde savunduğu ve sayısız Filistinli, Filistinli ve yabancı haklar grubu, BM uzmanları, hukukçular ve soykırım üzerine çalışan akademisyenlerin, Yahudi anti-Siyonist ağlarının ve Holokost'tan kurtulanların ve sıradan insanların da tekraren dile getirdiği

9 Francesca Albanese, 'Anatomy of a Genocide' (Rapor A/HRC/55/73, BM İşgal Altındaki Filistin Toprakları Özel Raportörü, Temmuz 2024).

10 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin Uygulanması (Güney Afrika – İsrail) (Geçici Tedbir Kararı, 26 Ocak 2024) UAD [26 Ocak 2024]. Bkz. ayrıca kamuoyu açıklaması: 'Public Statement: Scholars Warn of Potential Genocide in Gaza' (Opinio Juris, 15 Ekim 2023) <https://opiniojuris.org/2023/10/18/public-statement-scholars-warn-of-potential-genocide-in-gaza/> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

11 ibid [Güney Afrika – İsrail].

şu gerçeği teyit etmektedir: *İsrail, Filistin’de soykırım işlemektedir.*¹² Filistinli insan hakları örgütü Al Haq’ın ifadesiyle, “[b]u rapor, hesap verebilirlik arayışında önemli bir dönüm noktasını oluşturmakta olup Al-Haq da dâhil olmak üzere Filistinli insan hakları örgütlerinin uzun zamandır savunduğu gerçeği, hukuki temellendirmelerle kesin bir şekilde teyit etmektedir: İsrail’in Gazze’deki yerleşimci-sömürgeci nitelikteki apartheid rejiminin eylemleri soykırım suçu teşkil etmektedir.”¹³

Abluka, uluslararası mevzuattan ve içtihattan doğan yükümlülükler ve önemli insan hakları raporları birlikte göz önüne alındığında, kasıtlı aç bırakmanın soykırım suçu teşkil ettiğinde herhangi bir şüphe yoktur. Gazze’deki açlık seviyeleri eşi benzeri görülmemiş düzeydedir. Nitekim, Entegre Gıda Güvencesi Aşama Sınıflandırması (IPC) verilerine göre, Gazze’de yaklaşık 500.000 kişinin kritik ve felaket düzeyinde kıtlık koşullarında yaşam savaşı verdiği belirtilmektedir. IPC’nin Kıtlık İnceleme Komitesi’nin (FRC) aynı krize ilişkin analizi gözden geçirmek üzere 5 kez çağrılmış olması da durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Nitekim Komite de ilgili raporunda durumu nitelendirirken, ‘Komite, daha önce hiçbir zaman aynı kriz için bu kadar çok kez geri dönmek zorunda kalmamıştı; bu durum, insanların çektiği acıların sadece devam etmekle kalmayıp, şiddetini artırarak yayıldığının ve kıtlığın baş göstermeye başladığının açık bir yansımasıdır’ ifadelerini kullanmaktadır.¹⁴ Ayrıca, Arwa Damon da Gazze Şeridi’ndeki koşulları şöyle tarif etmektedir:

*Açlık, Filistinlilere, üstlerinde uçan insansız hava araçlarından daha şiddetli bir şekilde vuruyor. Bitap düşmüş bedenler, en iyi ihtimalle bir tas çorba dağıtan bir aşevi bulabilmek umuduyla, boş tencerelerle sokaklarda sendeleyerek dolaşüyor; bedenlerin birbirine geçtiği izdihamda yüzleri acıdan buruşuyor. Nispeten sağlıklı doğmuş, yanakları sıkılabilen bebekler gün geçtikçe zayıflıyor, annelerinin bedenleri emzirmek için gerekli güçten ve besinden yoksun durumda ve hastaneler de bunlara çözüm sunacak uygun ikame mama eksikliği çekiyor.*¹⁵

Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International), “İsrail’in Filistinlilere karşı soykırım

12 Bkz (n 8).

13 Al-Haq, ‘Al-Haq Strongly Welcomes the Landmark Report of the United Nations Commission of Inquiry’ (30 Eylül 2025) <https://www.alhaq.org/advocacy/26679.html> erişim tarihi 30 Eylül 2025.

14 Famine Review Committee (FRC), ‘Gaza Strip, August 2025: Conclusions and Recommendations’ (IPC, 22 Ağustos 2025) 2 https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Famine_Review_Committee_Report_Gaza_Aug2025.pdf erişim tarihi 22 Ekim 2025.

15 Arwa Damon, ‘“I Can Barely Stand or Make It Through the Day”: First-Hand Views of Gaza’s Starvation’ (Atlantic Council, 29 Temmuz 2025) <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/first-hand-views-gaza-starvation/> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

uygulamak için açlığı bir mekanizma olarak kullanmaya devam ettiğini” belirtmektedir.¹⁶ Rapor, yardımların engellenmesi ve yardım programlarının ‘yenilik’ adı altında militarizasyon yoluyla soykırım ve açlığa mahkumiyet arasındaki bağıın yoğunlaşmasını ayrıntılı biçimde ortaya koymaktadır. Rapor bu noktada şöyle devam etmektedir:

*İsrail, işgal altındaki Gazze Şeridi’nde sivilleri açlığa mahkum etmeyi, Filistinlilere karşı bir savaş silahı olarak kullanmaya devam etmekte ve onların fiziki olarak yok olmasına neden olan yaşam koşullarını kasıtlı olarak dayatmaktadır ve bu da devam eden soykırımının bir parçasıdır... Birleşmiş Milletler ve diğer önemli insani yardım kuruluşlarının Gazze’de gıda paketleri, yakıt ve barınma gereçleri gibi bazı temel malzemeleri dağıtmasını engellemeye devam ederek ve ölümcül, insanlık dışı ve militarize edilmiş etkisiz bir ‘yardım’ planını sürdürerek, İsraili yetkililer yardım arayışını açıklıkla mücadele eden çaresiz Filistinliler için adeta bir bubi tuzağına dönüştürmüştür. Ayrıca, acıyı hafifletmek yerine, kaosu kasıtlı olarak körükleyerek acıyı daha da derinleştirmişlerdir. Dağıtılan yardımlar ise son 20 aydır neredeyse her gün bombardımana maruz kalan bir nüfusun insani ihtiyaçlarının çok altında kalmaktadır.*¹⁷

Bu bağlamda, Gazze’deki Filistinlileri boyun eğdirmek, yardım arayanları kasıtlı olarak hedef almak suretiyle Gazze nüfusunu yok etmek ve yerinden etmek, soykırım amaçlı bu yıkıma dönük yaşam koşullarını oluşturmak için açlığa mahkumiyetin kullanıldığı göz önüne alınırsa, soykırım ile açlık arasındaki bağlantı, Conley ve De Waal tarafından ortaya konulan ve burada da tekrarlanan hedefler taksonomisi çerçevesinde açıkça görülebilmektedir: “(i) yok etme veya soykırım; (ii) bir nüfusu güçsüz hale getirerek kontrol altına alma; (iii) toprak üzerinde kontrolü sağlama; (iv) bir nüfusu zorla yerinden etme; (v) cezalandırma; (vi) maddi kaynakların sömürülmesi veya gasp edilmesi; (vii) aşırı sömür; (viii) savaş araçlarının tedarigi; ve (ix) kapsamlı toplumsal dönüşüm.”¹⁸

Bu nedenle Filoya yapılan müdahale, açıkça soykırım aracı niteliğindeki açlığa mahkum etmenin bir parçası olarak yorumlanabilir. Gazze’ye insani yardım ulaştırmaları engellenen Filo aktivistleri, BM, UNRWA ve *Uluslararası Af Örgütü* Raporu’nda atıfta bulunulan diğer örgütler gibi insani yardım aktörleridir. Aşağıda da değinileceği üzere, bu eylem açıkça bir savaş suçu teşkil etmekle birlikte aynı zamanda bir soykırım

16 Amnesty International, ‘Gaza: Evidence Points to Israel’s Continued Use of Starvation to Inflict Genocide against Palestinians’ (3 Temmuz 2025) <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/07/gaza-evidence-points-to-israels-continued-use-of-starvation-to-inflict-genocide-against-palestinians/> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

17 ibid.

18 Bridget Conley ve Alex de Waal, ‘The Purposes of Starvation: Historical and Contemporary Uses’ (2019) 17 *Journal of International Criminal Justice* 699, 700.

eylemidir. IPC Raporu, ‘bu kıtlık tamamen suni-insan yapımı olduğundan durdurulabilir ve tersine çevrilebilir. Tartışma ve tereddüt etme evresi çoktan geçilmiştir; mevcut olan açlık hızla yayılmaktadır. Artık hiç kimsenin zihninde, bu duruma derhal ve geniş ölçekli bir müdahalenin gerektiği konusunda şüphe olmamalıdır.’ diye vurgulamaktadır.¹⁹ Filo aktivistleri, Devletlerin hareketsiz kaldığı bir ortamda bu durumu tersine çevirmeye katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Devletlerin soykırımı cezalandırma ve önleme yönündeki *erga omnes* sorumlulukları göz önüne alındığında, kuşatmanın kırılması, devletlerin ciddiyetle yerine getirmekte başarısız olduğu bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda, sivil insani yardım aktivistleri, yoğunlaşan soykırımın ve insan eliyle yapılmış soykırımsal kıtlığın önlenmesi amacıyla, tamamen hakları çerçevesinde, hukuka uygun ve sorumluluk bilinciyle hareket etmişlerdir.

Savaş Suçu Olarak Açlığa Mahkûmiyet

UCM Roma Statüsü’nün 8 (2) (b) (xxv) maddesi uyarınca “*Cenevre Sözleşmeleri kapsamında öngörülen yardım sevkiyatının kasten engellemesi de dahil olmak üzere, sivillerin hayatta kalmaları için vazgeçilmez olan unsurlardan yoksun bırakılarak açlığa mahkum edilmesinin bir savaş yöntemi olarak kullanılması*” savaş suçu teşkil etmektedir.²⁰ Kasım 2024’te UCM, Başbakan Netanyahu ve Gallant aleyhine aç bırakma, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlardan tutuklama emri düzenlemiştir.²¹

UCM Başsavcısı Karim Khan, Ön İnceleme Dairesi’ne ilettiği tutuklama emirlerinin düzenlenmesi talebine dair Mayıs 2024’te yaptığı açıklamalarında şu hususların altını çizmiştir:

Aç bırakmanın, Gazze’deki sivil nüfusa yönelik diğer saldırılar ve toplu cezalandırma uygulamalarıyla birlikte bir savaş yöntemi olarak kullanılmasının etkileri vahim, açık ve yaygın olarak bilinen niteliktedir. Bu etkiler, aralarında yerel ve uluslararası tıp doktorlarının da bulunduğu ve Başsavcılık Ofisi tarafından dinlenen çok sayıda tanık tarafından doğrulanmıştır. Bunlar arasında yetersiz beslenme, susuz kalma, derin acı ve ıstırap ile bebekler, diğer çocuklar ve kadınlar dâhil olmak üzere Filistinli nüfus içinde giderek artan ölümler yer almaktadır. Bu fiiller, Gazzeli sivil nüfusa karşı açlığa mahkûm etmenin bir savaş ve şiddet

19 Bkz (n 18).

20 Roma Statüsü (17 Temmuz 1998’de kabul edilmiş, 1 Temmuz 2002’de yürürlüğe girmiştir) 2187 UNTS 90.

21 Uluslararası Ceza Mahkemesi, ‘Situation in the State of Palestine: ICC Pre-Trial Chamber I Issues Warrants of Arrest for Benjamin Netanyahu and Yoav Gallant’ (21 Kasım 2024) <https://www.icc-cpi.int/news/situation-state-palestine-icc-pre-trial-chamber-i-rejects-state-israels-challenges> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

*metodu olarak kullanılmasına dair müşterek bir planın parçası olarak ve İsrail tarafından bir tehdit olarak algılanan Gazzeli nüfusun toplu olarak cezalandırılmasına yönelik işlenmiştir.*²²

Deniz ablukasının, İsrail'in sivillerin açlığa mahkûm etmesi yönündeki politikasına katkı sağlama amacı taşıması hâlinde bu durum, uluslararası insancıl hukuk bakımından bir savaş suçu olarak değerlendirilmesi gereken niteliktedir. Nitekim Uluslararası Ceza Mahkemesi, bu bağlamda Başbakan Netanyahu ve Savunma Bakanı Gallant hakkında tutuklama emri düzenlemiştir. Buna ek olarak UAD, Güney Afrika davasında verdiği ihtiyati tedbir kararlarının “bağlayıcı olduğunu ve bu sebeple söz konusu tedbirlerin yöneltildiği her bir taraf bakımından uluslararası hukuki yükümlülükler doğurduğunu” açıkça ortaya koymuştur.²³ Dolayısıyla İsrail, Filo'ya yönelik kuvvet kullanma ve kuvvet kullanma tehditleri yoluyla yalnızca uluslararası ceza hukukunu değil UAD'ın 2024 kararlarını da alenen ihlal etmiştir.

İsrail'in Gazze'ye insani yardımın girmesi ve dağıtılmasını sağlama yönündeki yükümlülüğü BM Güvenlik Konseyi kararlarında da açıkça ortaya konmuştur. Aralık 2023'te BM Güvenlik Konseyi “çatışmanın taraflarının Gazze Şeridi'nin tamamında Filistinli sivil nüfusa yönelik acil, güvenli ve engellenmemiş insani yardımın derhâl ve geniş ölçekte ulaştırılmasına izin vermesini, bunu kolaylaştırmasını ve mümkün kılmasını talep etmiştir”.²⁴ Mart 2024'te Güvenlik Konseyi “çatışmanın taraflarının tıbbi ve diğer insani ihtiyaçların karşılanması için insani yardım erişimini temin etmesini talep etmiştir”.²⁵ Birleşmiş Milletler Şartı'nın 25. maddesi uyarınca İsrail Hükümeti, Güvenlik Konseyi kararlarını kabul etmeyi ve uygulamayı taahhüt etmiştir.”²⁶ Güvenlik Konseyi kararları İsrail üzerinde insani yardımın tedarikini sağlama yönünde bağlayıcı yükümlülükler doğurmaktadır. Netice olarak İsrail, Filo'ya saldırarak uluslararası insancıl hukuktan kaynaklanan genel yükümlülüklerinin yanında bu yükümlülüklerini de ihlal etmiştir.

22 Karim A A Khan, 'Statement of ICC Prosecutor Karim A A Khan KC: Applications for Arrest Warrants in the Situation in the State of Palestine' (UCM, 20 Mayıs 2024) <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applications-arrest-warrants-situation-state> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

23 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin Uygulanması (Güney Afrika – İsrail) (Geçici Tedbir Kararı, 26 Ocak 2024) UAD, para 83.

24 BM Güvenlik Konseyi Kararı 2720 (22 Aralık 2023) UN SCOR 78. Oturum, para 2 [https://undocs.org/S/RES/2720\(2023\)](https://undocs.org/S/RES/2720(2023)). erişim tarihi 17 Mart 2026.

25 BM Güvenlik Konseyi Kararı 2728 (25 Mart 2024) UN SCOR 79. Oturum, para 1.

26 BM Şartı (26 Haziran 1945'te kabul edilmiş, 24 Ekim 1945'te yürürlüğe girmiştir) 1 UNTS XVI, Madde 25.

Uluslararası İnsancıl Hukukta Deniz Ablukaları

San Remo El Kitabı'nın 102. kuralına göre deniz ablukası uygulanması şu hallerde yasaktır:

- Münhasıran sivil nüfusun aç bırakılmasını veya hayatta kalmaları için gerekli olan diğer malzemelerden mahrum bırakılmasını amaçlıyorsa veya
- Sivil nüfusun uğradığı veya uğraması tahmin edilen zarar ablukadan beklenen somut ve doğrudan askeri avantaja kıyasla aşırı ise.²⁷

Abluka aynı zamanda San Remo El Kitabı'nın abluka uygulayan devletin hayatta kalma için elzem olan unsurların serbest geçişine izin vermekle yükümlü olduğunu açıkça öngören 103. kuralını da ihlal etmektedir: *“Eğer abluka altındaki bölgenin sivil nüfusuna yiyecek ve hayatta kalmaları için elzem olan diğer unsurlar yeterli oranda temin edilmemişse abluka uygulayan devlet gıda maddelerinin ve diğer temel maddelerin serbest geçişini sağlamak zorundadır”*.²⁸ İsrail'in Filo'ya şiddetle ve cebren müdahalesi ve Filo'nun Gazze'ye insani yardım ulaştırmasını engellemesi bu hükmü açıkça ihlal etmektedir. Abluka hukuka uygun olsa dahi İsrail'in Filo'nun insani yardım misyonuna müdahalesi ve Filo'daki sivillere ve sivil gemilere saldırıları, yukarıda geçtiği üzere UCM Roma Statüsü'nün madde 8(2)(b)(i)-(iii) hükmüne göre de savaş suçu teşkil edecektir.

Uluslararası hukuk, uluslararası silahlı çatışma durumlarında insani yardımın serbestçe ve engellenmemiş geçişini temin yönünde açık yükümlülükler getirmiştir. Bu yükümlülükler, yardım sevkiyatının hızlı ve engellenmeden teslimini öngören IV. Cenevre Sözleşmesi'nin 23. maddesinde düzenlenmiş, işgalci devlete sivil halkın yiyecek ve tıbbi ihtiyaçlarının güvenceye alınmasına dair pozitif bir yükümlülük yükleyen 55. maddede de tekrar vurgulanmıştır. San Remo El Kitabı'na yansıyan tamamlayıcı ilkeler insani yardım sevkiyatına müdahaleyi ayrıca yasaklamaktadır. Bu çerçevede, uluslararası hukuk insani yardım gemilerinin serbest geçişini, Filo'da bulunan gönüllülerin korunmasını ve getirilen yardımların güvenli dağıtımını, bu süreçte yer alan tüm kişi ve malların güvenliğini ve bütünlüğünün teminat altına alınmasını gerektirir.

27 San Remo Silahlı Deniz Çatışmalarında Uygulanacak Uluslararası Hukuk El Kitabı (12 Haziran 1994) Kural 102.

28 ibid Kural 103.

Filo'nun Seyrüsefer ve Serbest Geçiş Hakkı

Giriş

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) ve uluslararası teamül hukukuna göre bir geminin seyrüsefer hakkı bir devletin kıyı hattına olan uzaklığına bağlıdır.¹ Bu kapsamda dört deniz alanı önem taşımaktadır. Bunların her biri farklı hukuki rejimlere tabi olsa da temel ilke, karasuları dışında seyrüsefer hakkının üstün olması ve karasuları içinde de zararsız geçiş rejimi uygulanmasıdır.

Bu kurallar Filo'ya uygulandığında, rotaları boyunca ve cebri müdahale anında Filo gemilerinin seyrüsefer haklarını hukuka uygun olarak kullandıklarını doğrulamaktadır.

Açık denizler ve uluslararası sular: Kıyıdan itibaren 12 deniz miline kadar olan mesafeden başlayarak gemiler açık denizlerde ve seyrüsefer özgürlüğüne sahiptirler. Bu özgürlük yalnızca deniz haydutluğu veya geminin bayrağının belirsiz olması hallerinde anlaşmaya dayalı ziyaret hakkı (*right of visit*) gibi bazı dar tanımlanmış istisnalara tabidir (aşağıya bakınız). Filo uluslararası sularda hukuka uygun bir şekilde seyretmiştir. İsrail'in müdahaleleri, hukuki olarak yabancı bayraklı insani yardım gemileri üzerinde herhangi bir cebri icra yetkisinin bulunmadığı deniz alanlarında gerçekleşmiştir. Bu tür bir yetki yalnızca hukuka uygun bir deniz ablukasına gibi tanınmış bir istisna varlığında söz konusudur. Somut olayda ise böyle bir istisna mevcut değildir.

Münhasır Ekonomik Bölge (MEB): Münhasır ekonomik bölge 200 deniz miline kadar uzanabilir, kıyı devletine kaynak keşfi ve işletmesi gibi ekonomik nitelikli egemenlik hakları tanır. Münhasır ekonomik bölge, üçüncü devletlerin kıyı devletinin ekonomik haklarına gereken özen yükümlülüğü saklı kalmak şartıyla seyrüsefer özgürlüğünü kısıtlamaz. Filo'nun üçüncü devletlerin MEB'lerinden geçişi tamamıyla hukuka uygundur ve İsrail bakımından herhangi bir müdahale yetkisi doğurmamıştır.

1 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (10 Aralık 1982'de kabul edilmiş, 16 Kasım 1994'te yürürlüğe girmiştir) 1833 UNTS 3, Maddeler 2–89.

Bitişik Bölge: Bir devlet, kıyısından itibaren 24 deniz miline kadar olan alan içerisinde gümrük, maliye, göç ve sağlık mevzuatının kendi topraklarında veya karasularında ihlallerini engellemek veya yaptırım uygulamak amacıyla sınırlı denetim yetkisi kullanabilir. Bu yetki, kıyı devletine seyrüsefer üzerinde genel bir kolluk yetkisi veya açık denizlerdeki yabancı bayraklı gemilere müdahale yetkisi tanımaz. Bitişik bölgenin sınırlı niteliği İsrail'in Filo'ya karşı uluslararası sulardaki fiilleri ile bağlantılı değildir. Başlıca hukuki sorun, İsrail'in üçüncü devletlerin bitişik bölgelerinden veya MEB'lerinden hukuka uygun şekilde geçen gemilere müdahale etmek suretiyle bu devletlerin yetki haklarını ihlal edip etmediğidir. Rıza alınmadan veya bir hukuka uygunluk sebebi bulunmadan yapılan müdahale, bu devletlerin uluslararası hukuktan doğan egemenlik haklarına tecavüz teşkil eder.

Bunun bir belirtisi olarak İsrail donanması *Madleen* gemisine 9 Haziran 2025 tarihinde yerel saatle 03.02'de, 31°50'55"N, 32°19'49"E koordinatlarında, Mısır münhasır ekonomik bölgesi dahilinde uluslararası sularda müdahale etmiştir.² Benzer şekilde, 8 Ekim 2025 tarihinde *Conscience* gemisine yerel saatle yaklaşık 04.30'da, 31.809550°N, 32.081880°E koordinatlarında, Mısır bitişik bölgesi dahilinde müdahale edilmiştir.³ Bu hadiseler, İsrail'in üçüncü devletlerin uluslararası hukuktaki işlevsel yetki haklarını, özellikle Mısır'ın MEB ve Bitişik Bölgesi üzerindeki egemen haklarını, mükerrer şekilde ihlal ettiğine örnek teşkil etmektedir. Buna ek olarak, 2 Mayıs 2025 sabah erken saatlerinde, *Conscience* Malta karasularına yaklaşık iki deniz mili mesafede iken ve hukuka uygun bir insani yardım misyonu icra ederken İsrail drone'ları tarafından iki kez hedef alınmıştır.⁴ Malta'nın deniz yetki alanında gerçekleştirilen bu saldırı, seyrüsefer serbestisi ve BM Şartı'nın Madde 2(4) maddesinde öngörülen güç kullanımının yasaklanması ilkelerinin ağır bir ihlalini teşkil etmektedir.⁵

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin (BMDHS) 33. maddesine göre, bir kıyı devleti, kıyı hattından itibaren 24 deniz mili mesafeye kadar olabilen bitişik bölgesinde, gümrük, maliye, göç ve sağlık mevzuatının kendi topraklarında veya karasularında ihlallerini engellemek veya yaptırıma tabi tutmak amacıyla yargılama yetkisini

2 Birleşik Krallık Avam Kamarası, Early Day Motion 1424: Israel's Interception of the British-Flagged Madleen Boat (9 Haziran 2025) <https://edm.parliament.uk/early-day-motion/63809/israels-interception-of-the-britishflagged-madleen-boat> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

3 Freedom Flotilla Coalition, 'Israeli Military Attacks Flotilla in International Waters' (8 Ekim 2025) <https://freedomflotilla.org/2025/10/08/iof-attacks/> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

4 Freedom Flotilla Coalition, 'Emergency Press Briefing on Drone Attack Against Freedom Flotilla's Ship Conscience' (3 Mayıs 2025) <https://freedomflotilla.org/2025/05/03/press-briefing-and-release/> erişim tarihi 22 Ekim 2025.

5 BM Şartı (n 30) Madde 2(4).

kullanabilir.⁶ Bu yetki kısıtlıdır ve hukuka uygun seyrüsefer halinde olan yabancı bayraklı gemilere karşı genel bir kolluk yetkisi veya askeri müdahale hakkı doğurmaz. BMDHS'nin 56. maddesi kıyı devletlerine 200 deniz mili mesafeye kadar olabilen münhasır ekonomik bölge dahilinde kaynak keşfi, işletmesi ve çevre yönetimi amaçları için egemenlik hakları tanırken 58. maddesi de kıyı devletinin hakları ve sorumluluklarına dair özen yükümü saklı olmak üzere diğer devletlerin MEB içerisinde seyrüsefer özgürlüğü ve üst geçiş haklarını korur. İsrail'in Mısır MEB'i dahilinde *Madleen*'e ve Mısır bitişik bölgesi dahilinde *Conscience*'a müdahalesi Mısır'ın işlevsel yetki haklarına hukuka aykırı bir tecavüz teşkil eder. Benzer şekilde Malta karasularına iki deniz mili mesafede *Conscience*'a karşı insansız hava aracı saldırısı da 33. ve 56. maddelere göre Malta'nın egemenlik haklarını ve cebri icra yetkisini ihlal etmiş ve 92. maddede tanınan açık denizlerde bayrak devletinin münhasır yargı yetkisinin olması prensibini çiğnemiştir. Bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde, bu fiiller kıyı devletleri olarak Mısır ve Malta'nın haklarının ve BMDHS'nin 87. maddesindeki seyrüsefer özgürlüğü temel ilkesinin ağır ihlallerini oluşturmaktadır. Soruşturmalar devam etmekteyse de *Familia Madeira Boat* ve *The Alma*'ya karşı yapılan drone saldırıları hakkında da Tunus karasularıyla bağlantılı olarak benzer tespitler yapılması mümkündür.

Karasuları: Kıyıdan 6 ila 12 deniz miline kadar uzanan mesafe içerisinde karasuları kıyı devletinin topraklarının bir parçasıdır. Yabancı gemiler kıyı devletinin barış, düzen ve güvenliğine zarar vermeyen sürekli ve çabuk geçişleri kapsayan serbest geçiş hakkından faydalanırlar. Kayıt altına alınmış insani yardım maddelerinin barışçıl bir şekilde taşınması bir geminin serbest geçiş hakkını sona erdirmez. Filo'nun Filistin karasularına yaklaştığı süre boyunca, yardımın teslimini tamamlamak için Filistin karasularına yapacağı giriş, uluslararası insancıl hukukta öngörülen insani yardım operasyonlarının müsaade edilip kolaylaştırılmaları yönündeki müstakil yükümlülüklerin yanında serbest geçiş rejimi tarafından da korunur.

Özetle, Filo'nun rotası esasında açık deniz özgürlükleri ve üçüncü devletlerin MEB'leri üzerinden seyrüsefer özgürlüğü rejiminin koruması altındadır. Müdahale anında gemiler seyrüsefer özgürlüğünün var olduğu uluslararası sularda olup İsrail'in yabancı bayraklı gemilere zorla çıkmak, el koymak veya yedeğe almak için hiçbir hukuki dayanağı mevcut değildir. Gazze'ye yaklaştığı sırada, Filo'nun Filistin karasularına yapacağı giriş serbest geçiş rejimine ve insani yardım ulaşımının temini yönündeki bağlayıcı yükümlülüklerle tabidir. Dolayısıyla Filo'nun seyrüseferi ve planlanan geçişi her ilgili deniz yetki bölgesinde hukuki olup İsrail'in müdahalesi deniz hukukuna göre meşru değildir.

6 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) (n 33) Madde 33.

Açık Denizlerde Seyrüsefer Özgürlüğü

Filo'daki gemiler ve gönüllülerin hakları esasen BMDHS'nin 87. maddesi tarafından korunmaktadır: "Açık denizler, kıyı devleti olsun olmasın tüm devletlere açıktır. Açık deniz özgürlükleri bu Sözleşme ve uluslararası hukukun diğer kuralları tarafından ortaya konan koşullar altında kullanılır. Bu özgürlük, kıyı devleti olan ve olmayan tüm devletler için, *inter alia*, aşağıdakileri kapsar: (a) seyrüsefer özgürlüğü."⁷ Sıklıkla "okyanusların anayasası" olarak tarif edilen bu ilke, açık denizlerde hiçbir devletin bir diğersinin gemilerinin hukuka uygun seyrüseferine mâni olmaması kuralına dayanır. Her ne kadar İsrail BMDHS'ye taraf olmasa da ilgili hükümler uluslararası teamül hukuku teşkil ettiğinden İsrail gibi taraf olmayan devletler de dahil olmak üzere tüm devletler için bağlayıcıdır.

89. madde hiçbir devletin açık denizlerin herhangi bir kısmını kendi egemenliğine tabi olduğunu hukuka uygun olarak öne süremeyeceğini düzenleyerek bu kuralı pekiştirmiştir.⁸ Dolayısıyla, İsrail'in Gazze'nin hukuka aykırı ablukasını öne sürerek uluslararası sularda yabancı bayraklı gemiler üzerinde cebri icra yetkisi kullanmaya yönelik herhangi bir teşebbüsü, hukuka aykırı bir egemenlik iddiası ve uluslararası hukukun ihlalini teşkil eder.

Bayrak devletinin kendi gemileri üzerindeki münhasır yargı yetkisi, "Gemiler yalnızca bir devletin bayrağı altında seyredecek ve uluslararası anlaşmalarda veya bu Sözleşme'de açıkça belirtilen istisnai haller haricinde, açık denizlerde o devletin münhasır yargı yetkisine tabi olacaklardır" şeklinde düzenlenen 92. maddede açıkça düzenlenmiştir.⁹ Buna göre, Filo'nun Cezayir, Fransa, İtalya, Hollanda, Polonya, Portekiz, İspanya, Tunus ve Birleşik Krallık dahil olmak üzere tanınmış devletlerin bayrakları altında seyreden kırk iki (42) gemisinden her birinin kendi bayrak devleti yargı yetkisine sahiptir.

Bunun yanı sıra, 97(3) hükmü açıkça "Bayrak devleti yetkilileri dışında hiç bir makam tarafından soruşturma amacıyla da olsa, gemiye el konulması veya geminin seferden alıkonulması emredilemez" şeklinde ifade etmektedir.¹⁰ Dolayısıyla İsrail donanmasının gemilere müdahalesi, el koyması ve Aşdod Limanı'na götürmesi kendi yargı yetkisinin dışındaki gemilerin zorla alıkonması ve hukuka aykırı olarak tutulmasıdır. Bu fiiller ilgili bayrak devletlerine karşı saldırı/tecavüz suçunu oluşturabilir.

7 ibid Madde 87.

8 ibid Madde 89.

9 ibid Madde 92.

10 ibid Madde 97(3).

110(1). madde dar kapsamlı bir “ziyaret hakkı” tesis etmiştir: Bir savaş gemisi açık denizlerdeki bir yabancı gemiye ancak o geminin; a) deniz haydutluğu yaptığı,¹¹ b) köle ticareti yaptığı,¹² c) 109. maddede düzenlenen izinsiz yayınlara uğraştığı,¹³ d) uyruksuz olduğu¹⁴ veya e) ilgili savaş gemisiyle aynı uyruktan olduğundan şüphe

- 11 Açık denizlerdeki deniz haydutluğu uluslararası hukukta ayrı ve istisnai bir konuma sahiptir. Uluslararası teamül hukukuna ve BMDHS madde 105’e göre, tüm devletlerin korsan gemilere el konulması ve deniz haydutluğuyla uğraşanların tutuklanması hakkında evrensel yargı yetkisi ve buna karşılık gelen bir yükümlülüğü mevcuttur. Deniz haydutluğu; açık denizde veya herhangi bir devletin yargı yetkisinin dışında, bir özel geminin veya hava aracının mürettebatı veya yolcuları tarafından şahsi çıkar amacıyla işlenen şiddet, tutma veya yağmalama eylemleri olarak tanımlanmaktadır. Fakat bir yabancı devletin müdahalesi ancak bu gibi fiillerin vukuuna ilişkin haklı gerekçeler varsa hukuka uygundur. O durumda bile herhangi bir tecrit halinde gereklilik ve orantılılık ilkelerine riayet edilmeli, aşırı güç kullanımından kaçınılmalı ve yolcuların emniyeti garantiye alınmalıdır. Bu gibi bütün icrai tedbirler uluslararası teamül hukukunun uygulanabilir normlarına uygun olmalıdır.
- 12 Kölelik ve Köle Ticaretinin Önlenmesine İlişkin Sözleşme ve Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS), köle taşımacılığını açıkça yasaklamaktadır. Hem 1958 Cenevre Açık Denizler Sözleşmesi hem de BMDHS, bir geminin köle ticaretiyle uğraştığından şüphe etmek için haklı gerekçeler olması halinde açık denizlerde yabancı bir geminin müdahalesini mümkün kılmaktadır. Ancak iki Sözleşme de böyle bir ticaretin ortadan kaldırılması amacıyla alınacak icrai tedbirlerden bahsetmemektedir. Bir savaş gemisine tanınan tek hak, ilgili yabancı geminin uyruğunu tespit etmek amacıyla harekete geçmektir ve bir gemiye ancak ilgili savaş gemisi ile aynı uyrukluluğu olması halinde köle ticareti ile uğraştığı gerekçesiyle el konabileceği ileri sürülebilir. Diğer devletler yalnızca bulgularını bayrak devletinin yetkili makamlarına iletebilirler. Kural olarak bir gemiye bu durumlarda müdahale etmek, gemiyi teftiş etmek veya alıkoymak için, kanunlarına göre tescil edilmiş olduğu bayrak devletinin muvafakati gereklidir.
- 13 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin (BMDHS) 109. maddesi, acil durum çağrıları hariç tutulmak üzere, uluslararası düzenlemelere aykırı olarak yapılan halka yönelik sesli radyo veya televizyon yayınları olarak tanımlanan açık denizlerde izinsiz yayınlamanın önlenmesini düzenlemektedir. Bütün devletler bunun önlenmesi hususunda iş birliği yapmak zorundadır. Yargı yetkisi; geminin bayrak devleti, yayın kurulumunun tescilli olduğu devlet, failin vatandaşı olduğu devlet, yayına erişilebilen her devlet dahil olmak üzere birden fazla devlet tarafından kullanılabilir. Ancak yabancı bir devletin girişeceği icra faaliyetleri bayrak devletiyle önceden istişare edilerek gerçekleştirilmeli ve uluslararası hukuk sınırları dahilinde kalmalıdır.
- 14 Uluslararası hukuka ve Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’ne göre uyruksuz bir gemi, geçerli bir tescili veya uyruğu bulunmayan, herhangi bir bayrak taşımayan, talep edildiğinde uyruk ispatı ibraz edemeyen, tespit veya teftişi engellemek amacıyla birden fazla bayrak taşıyan gemidir. Bu gemiler, serbest geçiş hakkı ve diplomatik koruma dahil normal şartlarda uluslararası hukuk ve BMDHS tarafından temin edilen koruma araçlarından mahrumdurlar. Hukuka aykırı faaliyetin hukuka uygun olarak tespit edilmesi halinde, uyruksuz bir gemi herhangi bir devlet tarafından alıkonabilir, gemiye el konabilir ve soruşturma açılabilir zira bu husus bütün devletlerin yargı yetkisi dahilindedir. Ancak bu durum diğer devletlere ilgili gemiye karşı icrai tedbir alınırken hukuka aykırı davranma yetkisi tanımaz.

etmeye¹⁵ dair somut ve açıkça ortaya konabilir haklı gerekçeler mevcutsa müdahale edebilir. Filo'nun durumunda bu şartlardan hiçbiri oluşmamıştır. Gemilerin uyrukları tamamen belirlenmiş olup tanınmış milli bayraklar altında seyretmektedir ve içeriği tespit edilmiş insani yardım malzemesi taşımakta olup hareketten önce denetimi yapılmıştır.

Gemilerin iletişimleri, yük beyannameleri ve insani yardım amaçları kamuya açık olarak ilan edilmiş ve belgelendirilmiştir. Buna binaen, İsrail donanmasının ziyaret hakkının kullanılması veya başka herhangi bir suretle gemilerin seyrine müdahale etmeye yönelik hiçbir hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

BMDHS'ye ve uluslararası teamül hukukuna göre, bir devletin karasuları dışındaki yabancı bir gemiye müdahalesi, bu dar kapsamlı istisnalar haricinde, karine olarak hukuka aykırıdır. Yukarıda izah edildiği üzere, bir kıyı devletinin bitişik bölge (12-24 deniz mili) dahilinde cebri icra yetkisi, kendi toprakları veya karasularında gümrük, maliye, göç ve sağlık mevzuatının ihlalinin engellenmesi ile sınırlıdır. İsrail'in uluslararası sularda ve bazı hallerde diğer kıyı devletlerinin bitişik bölgelerinde veya ME-B'lerinde Filo'ya müdahale etmesi, bu sınırları aşmakta, seyrüsefer özgürlüğünün ve ilgili kıyı devletlerinin egemenlik haklarının açıkça ihlal edildiğini göstermektedir.

Devletlerin kendi karasuları dışında İsrail'in sözde 'deniz ablukası bölgesi'ne benzer şekilde 'güvenlik bölgeleri' veya 'yasaklı bölgeler' tesis etme teşebbüsleri hukuki dayanaktan yoksundur. 1958 Karasuları ve Bitişik Bölge Hakkında Cenevre Sözleşmesi ya da BMDHS savunma veya güvenlik amacıyla bu gibi bölgelerin oluşturulması hakkı tanımamaktadır. Açık denizlerdeki "güvenlik", "savunma" bölgeleri veya "tarafsız" bölgelerin hukuka uygunluğu uluslararası hukukta başından beri sürekli olarak reddedilmiştir.¹⁶ Buna binaen, iddia edilen bir erken meşru müdafaa hakkı kapsamındaki güç kullanımı da dahil olmak üzere, güç kullanımının bu gibi

15 Uluslararası hukuktaki "makul" şüphe, çoğu iç hukuk sisteminde bulunana yansır niteliktedir, diğer bir deyişle bu standart kuvvetli şüpheden daha azdır ama yalnızca bir önsezi veya muğlak bir şüpheden de fazlasıdır. Makul şüpheye örnek olarak bir geminin olağandışı seyir davranışlarında bulunması veya ticari gemilerin alışlageldik iletişim biçimine uygun şekilde cevap vermemesi sayılabilir. Üstelik "makul şüphe" gerekçesi ile yapılan herhangi bir eylem, şüphe edilen hukuka aykırı faaliyete orantılı ve ölçülü olmalıdır. Sebep olunan zarar ve sıkıntı bakımından asgari seviyede tutulmalıdır ve müdahale sonrasında şüphenin çürütülmesi halinde müdahale eden tarafın geri çekilmekle ve müdahale sebebiyle doğacak herhangi bir zararın tazminiyle sorumlu olması yönlerinden kısıtlı olmak zorundadır.

16 Sondre T Helmersen, 'The Use of Force Against Neutral Ships Outside Territorial Waters' (2022) 35 *Leiden Journal of International Law* 315, 319–320; F V Russo, 'Neutrality at Sea in Transition: State Practice in the Gulf War as Emerging International Customary Law' (1988) 19 *Ocean Development and International Law* 381, 390; F C Leiner, 'Maritime Security Zones' (1984) 24 *Virginia Journal of International Law* 967, 991.

bölgelere dayanılarak meşrulaştırılması BM Şartı'nın Madde 2(4) hükmüyle ve kabul görmüş denizlerin serbestliği ilkeleriyle çelişir.¹⁷ Bu sebeple, uluslararası sulara kadar uzanan bir deniz “güvenlik bölgesi” tesisi de uluslararası hukuka aykırıdır ve bu gerekçeyle sivil gemilere karşı güç kullanımını meşrulaştırmaz.

İsrail Donanması'nın 1-2 Ekim 2025 tarihlerinde Küresel Sumud Filosu'na müdahalesi, *Conscience*'a (2 Mayıs 2025, Malta karasularının hemen dışında) ve *Madleen*'e (9 Haziran 2025, Mısır MEB'i dahilinde) karşı gerçekleştirilen geçmiş saldırıları bu çerçevede değerlendirilmelidir. Bu fiiller seyrüsefer özgürlüğünün, ilgili bayrak devletlerinin münhasır yargı yetkisinin ve BMDHS'ye göre kıyı devleti olan Mısır ve Malta'nın egemenlik haklarının mükerrer ve kasıtlı şekilde ihlal edildiğinin göstergesidir. Hukuka aykırı müdahalelerin sistematik düzeni İsrail'in hukuksuz ablukasını kendi sınırları dışına genişletme yönündeki devlet politikasını doğrulamaktadır ve denizlerin temel hukuki düzenine aykırıdır.

Zararsız Geçiş ve İnsani Geçiş

Filo, BMDHS uyarınca Tunus, İspanya, İtalya, Mısır, Yunanistan ve Türkiye dâhil olmak üzere üçüncü devletlerin karasularından zararsız geçiş hakkını kullanma yetkisine sahiptir. BMDHS'nin 17. maddesi gereğince, kıyıdaş olsun ya da olmasın tüm devletlerin gemileri, geçişin kesintisiz ve süratli olması ve kıyı devletinin barışına, kamu düzenine veya güvenliğine zarar vermemesi koşuluyla karasularından zararsız geçiş hakkından yararlanır.

Filo'ya ait gemiler, silahsız ve tamamen sivil nitelikte olup, yalnızca barışçıl bir insani yardım görevi icra etmek amacıyla seyre çıkmıştır. Bu gemilerin faaliyetleri, BMDHS'nin 19. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan ve geçişi zararsız olmaktan çıkabilecek silah kullanımı, istihbarat toplama ya da kıyı devletine karşı propaganda gibi herhangi bir fiili kapsamamaktadır. Bu itibarla, söz konusu gemilerin üçüncü devletlerin karasularından gerçekleştirdiği seyir, zararsız geçiş hakkının hukuka uygun ve meşru kullanımından ibarettir.

BMDHS kapsamında tanınan haklara ek olarak Filo, insani yardımın sağlanmasını düzenleyen uluslararası insancıl hukuk çerçevesinde de belirli ve tamamlayıcı korumalardan yararlanmaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere, 1949 tarihli IV. Cenevre Sözleşmesi'nin 23. ve 55. maddeleri, işgalci güce, sivil nüfusa yönelik gıda maddeleri, tıbbi malzemeler ve diğer temel insani yardım sevkiyatlarının serbest geçişine izin verme ve bu geçişi fiilen kolaylaştırma yönünde açık yükümlülükler

¹⁷ Nikaragua'daki ve Nikaragua'ya Karşı Askeri ve Yarı Askeri Faaliyetler (Nikaragua – Amerika Birleşik Devletleri) (Esas Kararı) [1986] UAD Rep 14, para 188.

yüklemektedir. Bu bağlamda 23. madde, söz konusu sevkiyatların yalnızca denetimle ilişkin teknik düzenlemelerle sınırlı olmak kaydıyla serbest geçişini öngörürken; 55. madde, işgalci güce, işgal altındaki nüfusun yeterli gıda ve tıbbi malzeme ile temin edilmesini sağlama yönünde aktif bir yükümlülük getirmektedir.

Filo, söz konusu hukuki ölçütlerin tamamını karşılamaktadır. Gemileri münhasıran insani yardım sevkiyatları taşımakta; personeli sivil ve silahsız nitelikte olup faaliyetleri yalnızca Gazze’de yaşanan insani acıların hafifletilmesine yönelmektedir. Bu itibarla, İsrail tarafından Filo’nun geçişine yönelik her türlü müdahale, 1949 tarihli IV. Cenevre Sözleşmesi’nin 23. ve 55. maddelerinden doğan yükümlülüklerin yanı sıra, insani yardımın sağlanmasına ilişkin uluslararası teamül hukukunun da ihlalini teşkil etmektedir.

Deniz hukukunda tanınan zararsız geçiş hakkı ile uluslararası insancıl hukuk çerçevesinde öngörülen insani geçiş hakkı, Filo’nun seyrüseferini ve insani yardım malzemelerinin ulaştırılmasını birlikte ve tamamlayıcı biçimde korumaktadır. Bu haklara İsrail tarafından yapılan müdahale, İsrail’in ve bu müdahalenin uygulanmasına iştirak eden her türlü devletin hukuki sorumluluğunu doğuran, uluslararası hukuka aykırı bir fiil teşkil etmektedir.

Filo'ya Karşı İşlenen Suçlara Dair Hesap Verebilirlik ve Yargı Yetkisi:

Uluslararası Ceza Hukuku, Devlet Sorumluluğu ve Evrensel Sorumluluk

Giriş

İsrail'in Filo'ya saldırılarına ilişkin hesap verebilirlik meselesi uluslararası ceza hukuku, iç hukuk ve evrensel yargı yetkisinin kesişiminde yer almaktadır. Uluslararası sularda insani yardım gemilerine yapılan hukuksuz müdahale, Filo'da bulunan sivillerin kaçırılmaları ve kötü muameleye maruz bırakılmaları ile yardım sevkiyatlarının engellenmesi uluslararası hukuk bakımından birbiriyle örtüşen sorumluluk rejimlerini devreye sokmaktadır. Uluslararası ceza hukuku bağlamında bu eylemler, Filistin'deki durumun bir parçası olarak Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisine girmektedir. Söz konusu yetki, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve potansiyel olarak soykırım suçunu içermektedir. Devletler arası düzeyde ise bahsi geçen saldırılar, Birleşmiş Milletler Şartı ve deniz hukuku bakımından kuvvet kullanma yasağının, seyrüsefer özgürlüğünün ve bayrak ile kıyı devleti egemenlik haklarının ihlali anlamına gelmektedir. Bu nedenle, söz konusu saldırılar, devletlerin sorumluluğunu ve tazmin yükümlülüklerini doğurmaktadır. Bu uluslararası yolların ötesinde, iç yargı yetkisi ve bölgesel insan hakları mekanizmaları hesap verebilirlik için ek başvuru yolları sunmaktadır. Müdahale edilen gemilerin bayrak devletleri, keyfi gözaltı, işkence ve sivil yolcuları tehlikeye atan eylemler de dahil olmak üzere gemilerde işlenen suçların soruşturulması ve kovuşturulması için uluslararası deniz hukuku uyarınca birincil yargı yetkisini elinde bulundurmaktadır. Yolcuların vatandaşı oldukları devletler, kendi vatandaşlarına karşı ülke sınırları dışında işlenen ağır suçlar bakımından aktif vatandaşlık ilkesiyle uyumlu olarak kendi ulusal ceza hukukları çerçevesinde yargı yetkisi tesis edebilmektedir. İlaveten, diğer devletlerdeki yerel mahkemeler de müdahale sırasında ve sonrasında işlenen uluslararası suçlar bakımından evrensel yargı yetkisine başvurabilmektedir. Bu kapsamda, savaş suçları, işkence veya insancıl hukuk ile insan hakları hukukunun

diğer ağır ihlalleri, faillerin ya da mağdurların uyruklarına bakılmaksızın yargılamaya konu edilebilir niteliktedir. Birbiriyle örtüşen bu çerçeveler birlikte değerlendirildiklerinde, hesap verebilirlik için kapsamlı bir temel oluşturmaktadır. Küresel Sumud Filosu'nun hukuk ekibi, işlenen suçlar bakımından kapsamlı bir hesap verebilirliğin sağlanması için tüm mercilerde eşgüdümlü hukuki süreçlerin başlatılacağı konusunda tarafımızı bilgilendirmiştir. Söz konusu hukuki süreçler arasında, müdahaleye maruz kalan gemilerin bayrak devletleri ve Filo katılımcıları arasında temsil edilen kırk iki ulusal grubun mensup olduğu devletler nezdinde ulusal yargı yetkisinin işletilmesi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi nezdindeki başvuruları da kapsamaktadır.

Filistin Durumu ve Filo Olayları Üzerinde UCM'nin Yargı Yetkisi

İsrail, 2008'den 2025'e kadar uzanan süreçte filo girişimlerine yönelik bir dizi sistematik saldırıyı kapsayan ve 2025'teki Küresel Sumud Filosu'na yönelik saldırılarla doruğa ulaşan istikrarlı ve sistematik bir deniz saldırganlığı politikası izlemiştir.¹ İsrail deniz kuvvetleri tarafından 1-2 Ekim 2025'te Filoya yapılan zorla durdurma ve el koyma hiçbir şüpheye yer bırakmayacak biçimde UCM'nin yargı yetkisi kapsamına girmektedir. Mahkeme, Filistin'deki durum hakkında 13 Haziran 2014'ten beri Gazze, Batı Şeria ve Doğu Kudüs'te işlenen suçları kapsayacak şekilde yargı yetkisi tesis etmiştir.² İsrail, Filistin Devleti'nin bir bölümü olan Gazze topraklarına yönelik yasa dışı deniz ablukasının bir parçası olarak Filoya saldırmıştır. Yukarıda belirtildiği üzere bu saldırılar ayrıca UCM'nin konu bakımından yargı yetkisine giren (savaş suçları ve soykırım dahil) suçları veya bu suçların unsurlarını meydana getirmektedir ki savaş suçları bakımından Benjamin Netanyahu ve Yo'av Gallant dâhil İsraili yetkililer hakkında tutuklama emirleri çıkarılmıştır. Ayrıca Filo'daki birçok gemi, İspanya, İtalya, Fransa, Polonya, Portekiz, Hollanda ve Birleşik Krallık³ dahil UCM üye devletlerinin bayrağı altında seyretmiştir. Filo yolcuları ve mürettebat 40'tan fazla milleti temsil etmiş olup, birçoğu üye devletlerin vatandaşlarıdır.⁴ Bu sebeple, bu eylemler Mahkeme'nin zaman bakımından yargı yetkisinin parametreleri dahilinde UCM'nin hem yer bakımından hem de kişi bakımından yargı yetkisi kapsamına girmektedir. Dolayısıyla

1 Dijital Hafıza Merkezi, Freedom Flotilla Chronology (2008–2025) (İstanbul 2025) 1–25 <https://cms.dijitalhafiza.com/wp-content/uploads/2025/09/EN-OZGURLUK-FILOSU-KRONOLOJISI.pdf> erişim tarihi 31 Ekim 2025.

2 Uluslararası Ceza Mahkemesi, 'Situation in Palestine' <https://www.icc-cpi.int/palestine> erişim tarihi 31 Ekim 2025.

3 Küresel Sumud Filosu, 'Global Sumud Flotilla Updates Following Illegal Interception and Abduction of Volunteers' (Basın Açıklaması, 2 Ekim 2025) https://globalsumudflotilla.org/media/press/Interception_Update_10_1.pdf erişim tarihi 31 Ekim 2025.

4 <https://globalsumudflotilla.org/sos/> erişim tarihi 10 Ekim 2025.

yetki bakımından bağ tartışmasıdır; suçlar, UCM üye devletlerinin yargı yetkisine tabi olan gemilerde, bu devletlerin vatandaşlarına karşı ve Mahkeme tarafından halihazırda uygun şekilde ele alınarak devam eden bir durumun parçası olarak işlenmiştir.

Filo'nun uluslararası sularda zorla durdurulması ve ele geçirilmesi, filo yolcularının zorla alıkonularak İsrail'in fiili kontrolüne alınmaları, Roma Statüsü'nün 7. maddesi (insanlığa karşı suçlar) ve 8. maddesi (savaş suçları) kapsamında tanınan uluslararası suçların devam eden bir zincirini oluşturmaktadır. Siviller, açık denizlerde zor kullanılarak gözaltına alınmış ve İsrail topraklarına nakledilmişler; önce Aşdod Limanı'nda, ardından kötü muamele, yiyecek, su ve tıbbi bakımdan mahrum bırakılıp hukuki yardım alma haklarının ihlal edildiği Ktzi'ot Cezaevi'nde hapsedilmişlerdir. Bu eylemler, 8(2)(a)(ii) ve 8(2)(a)(vii) maddeleri uyarınca işkence ve insanlık dışı muamele ile hukuka aykırı alıkoyma, ayrıca 8(2)(b)(xxi) maddesi uyarınca insan onuruna yönelik ağır saldırıları bakımından savaş suçlarını oluşturmaktadır. Kuşatma altındaki bir sivil nüfusa yönelik hayat kurtarıcı malzemeler taşıyan gemilere silahlı müdahale yapılarak insani yardımın kasıtlı olarak engellenmesi, sivillerin aç bırakılmasını savaş yöntemi olarak yasaklayan 8(2)(b)(xxv) maddesinin de ihlalini oluşturmaktadır. Bir bütün olarak ele alındığında, bu eylemler, yasadışı bir abluka uygulanırken işlenen savaş suçlarını ve yaygın ve/veya sistematik karakteri itibarıyla Statü'nün 7(1) maddesi uyarınca insanlığa karşı suçları oluşturmaktadır.

Sadece 2025'teki olaylar dikkate alındığında, *Vicdan* gemisine, *Handala*'ya ve *Madleen*'e yapılan saldırılar ile Tunus'taki Sidi Bou Said Limanı'nda *Alma* ve *Familia Madeira* gemilerine gerçekleştirilen çifte saldırılar, insani deniz misyonlarına karşı istikrarlı ve kasti bir saldırganlık politikası izlendiğini göstermektedir. Mayıs 2025'te, İsrail drone-ları⁵ sivil insani yardım gemisi *Vicdan*'ı eşi görülmemiş bir hava saldırısıyla vurmuştur. Bu, Gazze ile uluslararası insani dayanışmayı ortadan kaldırmaya yönelik bir devlet politikasının kanıtı olan saldırı örüntüsünün 2025 yılındaki ilk saldırısıdır. Madleen'e Haziran ayında, Gazze'nin yaklaşık 100 deniz mili açıklarında, parlamenterler ve uluslararası aktivistlerin de içlerinde bulunduğu birden fazla Avrupa devletinin vatandaşları arasında bulunduğu yolcular (İspanya, İtalya, Polonya dahil) insani yardım malzemelerini taşıırken kaçırılmış; mürettebatı kaçırılmış, sorguya alınmış ve sınır dışı edilmiş, diğerleriye mesnetsiz hukuka aykırı giriş iddiaları ile gözaltına alınmışlardır. Temmuz 2025'te, *Handala* gemisi, Gazze'den 40 deniz mili uzakta uluslararası sulardayken şiddetli bir saldırıya uğramış ve on iki ülkeden yirmi bir sivil kaçırılarak

5 James LaPorta, 'Netanyahu Ordered Drone Attacks on Gaza-Bound Humanitarian Aid Boats off Tunisia, Sources Say' (CBS News, 3 Ekim 2025) <https://www.cbsnews.com/news/netanyahu-drone-attacks-gaza-aid-boats-tunisia/> erişim tarihi 31 Ekim 2025.

iletişimsiz bir şekilde alıkonulmuşlardır. Bu operasyonların her biri, iletişimleri kesmek, yardımlara el koymak ve tutukluları keyfî gözaltı, kötü muamele ve aşağılamaya maruz bırakmak suretiyle aynı yöntemleri tekrarlamıştır. Bu olgular sivil yardım misyonlarına ve onların gönüllülerini hukuka aykırı biçimde hedef almaya yönelik istikrarlı ve merkezi olarak koordine edilmiş bir politikayı ve Gazze'ye yönelik açlık kuşatmasının deniz boyutu üzerinde tam kontrolünün amaçlandığını göstermektedir.

Koordineli saldırıların ağırlığı, İsraili liderlerin Gazze'nin sivil nüfusuna karşı açlığı bir savaş silahı ve soykırım aracı olarak kullanmaya yönelik suç planı bağlamında değerlendirilmelidir. Başbakan Netanyahu, bu planın ilk unsuruna ilişkin olarak UCM'de yargılanmaktadır. Bu saldırılar İsrail'in hukuka aykırı abluka stratejisinin uluslararası alanda bir uzantısı olup aç bırakma ve toplu yok etme suçlarını uluslararası silahlı çatışmanın yer bakımından sınırlarının ötesine genişletmektedir. Yabancı bir limanda demirlenmiş insani yardım gemilerine karşı Sidi Bou Saïd Limanı'nda gerçekleştirilen saldırılar, Tunus'un egemenliğini ve uluslararası liman güvenliği kurallarını ihlal ederken Ekim 2025'te İtalya açıklarında açık denizde on bir gemiye eş zamanlı ve toplu şekilde insansız hava araçlarıyla, Akdeniz'in insani yardımın baskıya maruz bırakılması amacıyla askerileştirilmesinin somut örneğidir. Bu şiddet sarmalı, uluslararası dayanışmayı engellemek ve Gazze'nin tecritini sürdürmek için kasıtlı olarak deniz ve hava gücü kullanımını göstermektedir. Bu saldırıların büyüklüğü, tekerrürü ve koordineli bir şekilde gerçekleştirilmesi, onları münferit savaş suçlarından İsrail'in aç bırakma politikasının ulusötesi bir tezahürüne dönüştürmektedir. Bu politikanın vehameti ise yalnızca yok edilen hayatlarda değil, aynı zamanda uluslararası hukuk düzeninin bizzat hedef alınmasında yatmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, Filo'ya Ekim 2025 saldırıları münferit veya planlanmamış olarak değerlendirilemez. Bu saldırılar direkt olarak onlara yardım eden sivil insani yardım çalışanlarını hedef almak için şiddet kullanımını da içeren, bir devletin geniş kapsamlı olarak Filistinlilere yönelen zulüm, toplu cezalandırma ve toplu yok etme politikasının bir parçasıdır. Filoya yapılan 2025 saldırıları daha önce UCM tarafından Komorlar Başvurusu'nda soruşturulmuş olan 2010 yılındaki Mavi Marmara baskınını anımsatmaktadır.⁶ UCM'nin önceki 2010 Mavi Marmara olayının değerlendirmesinde bir Taraf Devlet'in bayrağını taşıyan gemide işlenmiş suçların, İsrail gibi taraf olmayan bir

6 Komorlar Birliği, Referral under Articles 14 and 12(2)(a) of the Rome Statute Arising from the 31 May 2010 Gaza Freedom Flotilla Situation (14 Mayıs 2013) <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/iccdocs/otp/Referral-from-Comoros.pdf> erişim tarihi 31 Ekim 2025. Davanın kapsamlı bir incelemesi için bkz.: Ali Emrah Bozbayındır, 'The Venture of the Comoros Referral at the Preliminary Examination Stage' in Morten Bergsmo ve Carsten Stahn (eds), *Quality Control in Preliminary Examination: Volume 1* (Torkel Opsahl Academic EPublisher 2018).

devletin vatandaşları tarafından işlenmiş olsa bile yargı yetkisini harekete geçirebileceği görülmüştür. Mevcut dava bu olgusal ve hukuki yapıyı tekrarlamaktadır. Ancak 2025 yılındaki saldırılar ile Mahkeme tarafından hâlihazırda soruşturma ve kovuşturma konu edilen savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar arasında bir bağlantı olması sebebiyle çok daha ağır bir nitelik taşımaktadır. Bu durum, devam eden zulmün çok daha ciddi ve soykırımcı bir boyut kazandığını ortaya koymaktadır. 2025 olayları ayrıca kasıtlı aç bırakma yönündeki bir devlet politikasının uygulanması sonucu deniz ablukasının tamamlayıcı bir unsur haline geldiği ve uluslararası alanda geniş ölçüde kabul gören bir soykırım bağlamında gerçekleşmiştir. Filo'nun zorla durdurulması, bu kıtlıkla karşı karşıya olan bir nüfusa insani yardımın ulaştırılmasını önleyerek ablukayı uygulamak için yapılan kasıtlı eylemlerin oluşturduğu politikanın bir uzantısıdır.

İnsanlığa karşı suçlar için gerekli olan bağlamsal unsur, yani “herhangi bir sivil nüfusa karşı yönelmiş olan yaygın ve sistematik bir saldırının parçası olarak işlenmiş olması”⁷ yukarıdaki analizde kolaylıkla tespit edilmiştir. Bu fiiller resmî bir talimat doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu durum, İsrail Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir'in, Filoya açıkça saldırı tehdidinde bulunduğu,⁸ İsrail Cezaevi Servisi'nin tutuklulara uyguladığı muameleyi övdüğü ve Filoya katılanları sert muamele ve cezai koşulları hak eden “teröristler” olarak tanımladığı kamuoyuna yaptığı açıklamalar ile ortaya konmaktadır. İsrail rejiminin ‘terörist’ olarak nitelendirdiği kişileri hedef alma geçmişi göz önüne alındığında, devlet politikasının varlığı konusunda şüphe kalmamıştır. Bu açıklamalar, gelecekteki insani yardım faaliyetlerini sindirmek, küçük düşürmek ve caydırmak için tutuklulara yönelik kötü muamele ve aşğılamanın operasyonun amaçlarının ayrılmaz bir parçası olduğunu doğrulamaktadır. Saldırı bu yüzden Filo yolcularına karşı işlenmiş suçları, Gazze'deki Filistinli nüfusuna karşı süregelen açlığa mahkum etme ve yıkım kampanyasıyla ilişkilendiren tutarlı bir baskı, zulüm ve toplu yok etme politikasının bir parçasını oluşturmaktadır.

Roma Statüsü'nün 17. maddesi uyarınca da kabul edilebilirliğe ilişkin herhangi bir tartışma söz konusu olamaz. Anılan hüküm, suçların ağırlığı ve tamamlayıcılık (ikame) ilkelerine temas etmekte ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni son çare mercii olarak tesis etmektedir. İsrail, saldırının sorumluları hakkında bugüne kadar gerçek anlamda bir soruşturma veya kovuşturma yürütmemiş; bundan sonra da yürütmeyecektir. 2010 tarihli *Mavi Marmara* saldırısından bu yana açıkça gözlemlenen

7 Roma Statüsü (n 24) Madde 8(2).

8 BM İnsan Hakları Ofisi, 'UN Experts Stand in Solidarity with the Global Sumud Flotilla, Demand Full Protection of All Passengers' (9 Eylül 2025) <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/09/un-experts-stand-solidarity-global-sumud-flotilla-demand-full-protection-all> erişim tarihi 9 Eylül 2025.

süreklilik arz eden cezasızlık pratiği, tamamlayıcılık ilkesinin bütünüyle sağlandığını teyit etmektedir. Suçların ağırlığı bakımından da herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Devam eden bir soykırım süreci esnasında, kırk ülkeden dört yüzü aşkın katılımcının yer aldığı sivil nitelikli bir insani yardım misyonunun kasten hedef alınması ve bu yardımların şiddet kullanılarak engellenmesi, Mahkeme tarafından kabul edilen ağırlık eşliğini karşılamaktadır. Bu operasyonun önemi, sadece katılımcılara verilen zararda değil, uluslararası dayanışma mekanizmalarını ortadan kaldırma ve insani müdahaleyi suç sayma niyetinde yatmaktadır.

Savcılık, bu nedenle, Filistin'deki Durum'a ilişkin olarak hâlihazırda yürütmekte olduğu soruşturmaya bu suçları da dâhil etmelidir. Tanık beyanlarını, drone saldırılarına ilişkin balistik raporları, eşzamanlı video kayıtlarını ve resmî açıklamaları içeren delil bütünü, Filo'ya ve katılımcılarına yönelik saldırılar sırasında Mahkeme'nin yargı yetkisine giren suçların işlendiğine inanmak için makul gerekçelerin bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Gemilerin durdurulması ve gönüllülerin kaçırılması, hukuka aykırı bir ablukayı dayatmak amacıyla sivillere ve sivil hedeflere karşı açlığın, zulmün ve şiddetin sistematik biçimde kullanıldığı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin hâlihazırda aktif incelemesi altında bulunan bir devlet politikasının uzantısını teşkil etmektedir. Bu fiiller, sivillerin kasten aç bırakılmasının bir savaş yöntemi olarak kullanıldığına ilişkin Ön İnceleme Dairesi tespitlerinin delil zeminini güçlendirmekte ve genişletmektedir.

Bu nedenle, Filo yolcularına karşı işlenen suçlar, söz konusu sürekliliğin bir parçası olarak tanınmalı ve kovuşturulmalıdır.

Bu çerçevede, 2025 yılında Filo'ya yönelik gerçekleştirilen saldırılar, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin zaman, konu, yer ve kişi bakımından yargı yetkisi kapsamına girmektedir. Bu nedenle Mahkeme, söz konusu olayı, İsraili liderlerin hâlihazırda itham altında bulunduğu aynı suç planı veya politikasının kurucu bir parçası olarak ele almalı; soruşturmasını bu doğrultuda genişleterek, komuta zincirinin tüm kademelerinde sorumluluğu bulunan kişiler hakkında kovuşturma yoluna gitmelidir.

İlgili bir gelişme olarak, İspanya, Filo'ya yönelik saldırılar hakkında Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne resmî bir başvuruda bulunacağını açıklamıştır.⁹ Bu girişim, Küresel Sumud Filosu olayları bağlamında bir Taraf Devlet tarafından gerçekleştirilecek ilk sevk işlemi niteliğini taşıyacak olup; anılan saldırıların, Filistin'deki Durum

9 Middle East Eye, 'Spain Files Complaint at ICC Regarding Events – Sumud Flotilla' (6 Ekim 2025) <https://www.middleeasteye.net/live-blog/live-blog-update/spain-file-complaint-icc-regarding-events-sumud-flotilla> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

kapsamında Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisine giren ve uluslararası hukukun ağır ihlallerini oluşturan fiiller teşkil ettiğine dair Taraf Devletler arasındaki ortak hukuki değerlendirmeyi yansıtmaktadır.

Buna paralel olarak, Şilili avukatlardan oluşan bir koalisyon, Mayıs 2025'te *Conscience* adlı gemiye ve Haziran 2025'te *Madleen* adlı gemiye yönelik İsrail drone saldırıları hakkında, uluslararası hukuk uyarınca savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar kapsamında Uluslararası Ceza Mahkemesi nezdinde başvuruda bulunmuştur.¹⁰

Ulusal Yargı Yetkisi: Bayrak Devleti Yargı Yetkisi, Vatandaşlık Esasına Dayalı Yargı Yetkisi ve Ülkesel & Koruyucu Yargı Yetkisi

İnsani yardım gemilerine karşı işlenen uluslararası hukuka aykırı fiillere devletlerin iç hukukları çerçevesinde karşılık verebilmesi, uluslararası hukukta yerleşik ve açık biçimde tanınmış yargı yetkisi temellerine dayanmaktadır. Bayrak devleti yetkisi, vatandaşlığa dayalı yargı yetkisi (aktif şahsılık ilkesi) ve koruma yetkisi, devlet ile kendi vatandaşları ve koruması altındaki gemiler arasındaki hukuki bağın farklı görünümünü ifade etmektedir. Bu yetki temelleri birlikte değerlendirildiğinde, devletlerin karasuları dışında meydana gelen ihlaller bakımından soruşturma başlatmalarına, suç isnatlarını incelemelerine ve sorumlular hakkında yargısal takibat yürütmelerine imkân tanımaktadır.

Deniz hukuku uyarınca, açık denizde bulunan bir gemi, dar ve istisnai hâller dışında (korsanlık, köle ticareti, izinsiz yayıncılık, vatansızlık veya “aynı uyruk” gerekçesiyle ziyaret hakkı), münhasıran bayrak devletinin yargı yetkisine tabidir. Teamül hukuku niteliği taşıyan ve BMDHS'nin 92. maddesinde kodifiye edilen bu temel ilke, uluslararası sularda bayrağını taşıyan gemiler üzerinde veya bu gemilere karşı işlenen fiiller bakımından, ilgili her bir bayrak devletinin soruşturma ve kovuşturma yetkisini tesis etmektedir.

Bunun doğal sonucu olarak, hukuka uygun biçimde bir devletin bayrağını taşıyan bir gemiye yönelik her türlü hukuka aykırı müdahale, söz konusu devletin egemenliğinin ihlalini teşkil eder ve bu devlete, gemi üzerinde işlenen fiiller bakımından yargı yetkisini kullanma hakkını doğurur. Bayrak devletine ait bir gemi üzerinde veya bu gemiye karşı işlenen suçlar, hukuken o devletin ülkesinde işlenmiş sayılır. Bu itibarla bayrak devleti, söz konusu fiilleri kendi ceza mevzuatı ile uluslararası insancıl

¹⁰ Cooperativa.cl, 'Abogados Chilenos Denunciarán a Israel ante la ONU y la CPI por Ataque a Barco Humanitario' (2 Mayıs 2025) <https://cooperativa.cl/noticias/mundo/medio-oriente/conflicto-israel-palestina/abogados-chilenos-denunciaran-a-israel-ante-la-onu-y-la-cpi-por-ataque-a/2025-05-02/180531.html> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

hukuk ve insan hakları normlarını iç hukuka aktaran ilgili düzenlemeler çerçevesinde kovuşturma yetkisine sahiptir.

Bu çerçevede, açık denizde hukuka uygun biçimde seyreden ve yabancı bayrak taşıyan sivil gemilere, özellikle insani yardım faaliyeti yürüten Filo gemilerine yönelik hukuka aykırı her türlü müdahale, gemiye çıkma veya şiddet kullanılarak el koyma fiilleri, uluslararası hukuka aykırı bir eylem teşkil eder ve aynı anda bayrak devletinin ceza yargı yetkisini doğurur.

Bu tür fiiller, iç hukuk bakımından genellikle hukuka aykırı şiddet kullanımı, keyfî alıkoyma, işkence ve insanlık dışı muamele, seyrüsefer güvenliğinin tehlikeye sokulması, bir ulaşım aracının zorla ele geçirilmesi veya kaçırılması ile mala zarar verme ya da mala el koyma suçları kapsamında değerlendirilir. Birçok devlet hukukunda bu suç tipleri, BMDHS ile Deniz Seyrüseferinin Güvenliğine Karşı Hukuka Aykırı Fiillerin Önlenmesine Dair 1988 tarihli Sözleşme ve Ek Protokollerinde yer alan tanımlarla ve uluslararası insancıl hukukun iç hukuka aktarılmasına ilişkin düzenlemelerle uyumlu şekilde yorumlanır ve uygulanır.

Bayrak devleti yetkisine ek olarak, yolcu ve mürettebatın vatandaşı olduğu devletler de, kendi vatandaşlarına karşı yurtdışında işlenen ağır suçlar bakımından vatandaşlık ilkesine dayanarak yargı yetkisi kullanabilir. Uluslararası teamül hukukunda uzun süredir kabul gören ve pek çok iç hukuk düzeninde yerleşik olan bu ilke, filo müdahaleleri sırasında vatandaşların keyfî olarak alıkonulması, şiddete maruz bırakılması, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye tabi tutulması gibi ağır ihlallerin soruşturulmasına ve kovuşturulmasına imkân tanır.

Birçok hukuk sisteminde vatandaşlık ilkesi, uluslararası suçların nerede işlenmiş olursa olsun soruşturulmasını öngören açık yasal yükümlülüklerle birlikte uygulanmaktadır. Bu kapsamda özellikle 1949 Cenevre Sözleşmeleri'nin ağır ihlalleri ile işkence gibi ciddi suçlar, uluslararası insancıl hukuk ve işkence yasağını iç hukuka aktaran düzenlemeler aracılığıyla cezai takibata konu edilmektedir.

Ulusal yargı yetkisi, benzer şekilde, bir devletin temel çıkarlarını veya vatandaşlarının güvenliğini tehdit eden sınır-ötesi fiillerin kovuşturulmasına imkân tanıyan koruma ilkesine dayanmaktadır. Mağdurun devlet vatandaşı olması ya da fiilin başka suretle önemli ulusal çıkarları ilgilendirmesi hâlinde, kovuşturma yetkisi deniz seyrüseferinin güvenliğine ilişkin hükümler dâhil olmak üzere özel sınır-ötesi düzenlemelerle pekiştirilmektedir.

Bir devletin insani yardım misyonuna ya da kendi bayrağı altında kayıtlı bulunan, özellikle IV. Cenevre Sözleşmesi'nin 23. maddesi uyarınca koruma altındaki yardım

sevkiyatlarını taşıyan gemilere yönelik müdahaleler, bu nitelikte bir tehdit olarak nitelendirilebilir. Çekirdek suçlara ilişkin mevzuatın ötesinde, birçok devlet 1988 tarihli Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme'yi (SUA Sözleşmesi) iç hukuka aktaran uygulayıcı düzenlemeler kabul etmiştir.

Bu düzenlemeler, fiillerin nerede işlendiğine bakılmaksızın denizde gemilerin veya kişilerin güvenliğini tehlikeye atan hukuka aykırı eylemler üzerinde yargı yetkisi tesis etmekte ve çoğu durumda, şüpheli failerin devlet topraklarında bulunması hâlinde aut dedere aut judicare (*yargıla ya da iade et ilkesi*) yükümlülüğünü de içermektedir.

Bu yargısal ilkeler, Küresel Sumud Filosu müdahaleleri ve 2025'teki önceki filo olaylarına ilişkin bazı ulusal cezai yargılamaları harekete geçirmiş olup, çoklu hukuk sistemlerinde onların pratik icrasını göstermektedir.

Türkiye'de, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İsrail'in Küresel Sumud Filosu'na yönelik hukuka aykırı saldırılarına ilişkin kapsamlı bir ceza soruşturması (Dosya No. 2025/219447) başlatılmıştır.¹¹ Soruşturma Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 12. ve 13. maddelerine, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 15. maddesine ve BMDHS'nin ilgili maddelerine dayanmakta, hukuka aykırı olarak özgürlüğünden mahrum bırakma, bir ulaşım aracını kaçırma veya bir ulaşım aracına hukuk dışı el konulması, nitelikli yağma, mal varlığına zarar verme ve eziyet gibi suçlar sıralanmaktadır. Yer bakımından yargı yetkisi, vatandaşlık temelli yargı yetkisi ve koruyucu yargı yetkisine dayanarak yürütülen soruşturma, kaçırılan aktivistler ve açık denizdeki müdahaleden etkilenenler arasında yer alan Türk vatandaşlarını da kapsamaktadır. Soruşturma kapsamında, İsrail Devleti tarafından alıkonulan filo katılımcılarının 4 Ekim 2025 – 7 Ekim 2025 – 9 Ekim 2025 ve 10 Ekim 2025 tarihlerinde hava yolu ile Türkiye'ye gönderilmesinin ardından İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığında adli ve psikolojik muayeneleri yapılmış ve düzenlenen adli muayene raporları İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca filo katılımcılarının mağdur/müşteki sıfatıyla beyanlarına başvurulmuştur. Bu durum erken delil korunmasının iyi bir pratiğini yansıtmıştır. Yürütülen soruşturma işlemleri sırasında maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve olayda cezai sorumluluğu bulunan şahısların tespiti amacıyla İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne ve Türkiye Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına (MİT) müzekkereler yazılmıştır.

Bunun ardından 7 Kasım 2025 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı bir Basın Açıklaması yayımlamış; mevcut ceza soruşturmasının (Dosya No. 2025/219447)

11 İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Açıklaması (7 Kasım 2025)

<https://x.com/istanbulCBS/status/1986842710276186127>. erişim tarihi 17 Mart 2026.

yalnızca Küresel Sumud Filosu'na yönelik açık deniz müdahalesine ilişkin adlî suç tipleriyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda Gazze'de 7 Ekim 2023'ten itibaren sürdüğü belirtilen fiiller bakımından TCK m. 76 (soykırım) ve TCK m. 77 (insanlığa karşı suçlar) kapsamında da değerlendirme ve isnadı içerecek biçimde genişletildiğini açıklamıştır; açıklamada, soruşturmanın BMDHS ile CMK m. 15 ve TCK m. 12–13 çerçevesindeki yetki rejimi temelinde yürütüldüğü, mağdurların ülkeye dönüşünü müteakip adli tıp ve psikolojik muayeneler ile mağdur/müşteki beyanlarının alındığı ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla ilgili kurumlarla yazışmalar yapıldığı belirtilmiş; nihayet şüphelilerin Türkiye'de bulunmaması nedeniyle Başsavcılığın talebi üzerine İstanbul Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliği tarafından aralarında İsrail'in üst düzey siyasi ve askerî karar alıcılarının da bulunduğu toplam 37 şüpheli hakkında tutuklamaya yönelik yakalama emri düzenlendiği kamuoyuna duyurulmuştur; bu usulî aşama, şüphelilerin yakalanması ve adlî işbirliğinin etkinleştirilmesi bakımından İnterpol nezdinde kırmızı bülten talebi dâhil uluslararası arama ve iade mekanizmalarının işletilmesine elverişli bir zemini de beraberinde getirmiştir.

İtalya'da ulusal yargı yetkisinin işletilmesi 22 Ekim 2025'te uluslararası sularda Girit açıklarında gerçekleştirilen drone saldırılarına ve Filo gemilerine yönelik müteakip deniz baskınlarına karşı *kimliği belirsiz kişiler* hakkında açılan soruşturma ile Roma Cumhuriyet Savcılığı (Procura della Repubblica di Roma) aracılığıyla harekete geçirilmiştir.¹² Bu soruşturma, İtalyan katılımcılar ve insani yardım kuruluşlarının avukatları tarafından yapılan şikayetler üzerine başlatılmış olup, şüpheli suçlar arasında *birden fazla kişiye yönelik adam öldürme suçuna teşebbüs, gemi batırmaya teşebbüs, İtalyan Denizcilik Kanunu (Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 101. Maddesi ve korsanlık için evrensel yargı yetkisini tanıyan İtalyan içtihadı ile beraber okunarak), denizde can güvenliğini tehlikeye atma, kaçırma, kötü muamele ve işkence* yer almaktadır.¹³ Dosyalarda, bu operasyonların uluslararası sularda diğerlerinin yanı sıra İtalya ve başka Avrupa ülkelerinin bayraklarını taşıyan gemilere karşı meydana geldiği ve misyonun bu insani doğası nedeniyle bu saldırıların hem uluslararası insancıl hukuk hem de deniz hukuku uyarınca hukuka aykırı olduğu vurgulanmaktadır.

12 Anadolu Ajansı, 'Rome Prosecutors Launch Investigation into Alleged Mistreatment of Global Sumud Flotilla Activists' (21 Ekim 2025) <https://www.aa.com.tr/en/europe/rome-prosecutors-launch-investigation-into-alleged-mistreatment-of-global-sumud-flotilla-activists/3723150> erişim tarihi 3 Kasım 2025; LaPresse News, 'Flotilla: Rome Public Prosecutor's Office Opens Investigation into Kidnapping' (22 Ekim 2025) <https://uk.lapresse.it/news-en/2025/10/22/flotilla-rome-public-prosecutors-office-opens-investigation-into-kidnapping/> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

13 İtalyan katılımcılar ve insani yardım kuruluşlarının avukatları suç duyurularına ilişkin dosyaları tarafımıza iletmiştir.

Soruşturmanın temel doktrinsel dayanaklarından biri, suç isnat edilen fail kendi topraklarında bulunduğu Devletlere “denizde seyir güvenliğine karşı yasa dışı eylemler” üzerinde yargı yetkisi tesis eden SUA Sözleşmesi'nin 6. maddesidir ve bu nedenle ya yargılama ya iade etme yükümlülüğünü ifade eden *aut dedere aut judicare* ilkesini yansıtır. Bu çerçevede, İtalyan hukuku (i) mağdurların uyruğu, (ii) etkilenen gemilerin bayrağı ve (iii) BMDHS ile SUA Sözleşmesi'nden türetilen uluslararası tanımlamalar ile uyumlu olarak yorumlanan *gemi batırmaya teşebbüs, insan kaçırma, işkence, korsanlık ve seyir güvenliğini tehlikeye atma* gibi ceza kanunu ve Denizcilik Kanunu suçlarını içeren bir katalog temelinde çok katmanlı bir ulusal yetki modelini benimsemektedir.

İtalyan katılımcılar ve insani yardım kuruluşlarının avukatları tarafından yapılan hukuki başvurular; abluka, deniz savaşı ve insani misyonlara ilişkin uluslararası hukuk kaynaklarına çapraz atıf yaparak bu saldırıları korunan insani aktörlere karşı hukuka aykırı kuvvet kullanımları bağlamında ele almaktadır. Açık denizlerde korsanlık hakkında evrensel yargı yetkisini tanıyan ulusal içtihat, bu yorumu pekiştirerek klasik deniz suçlarının kapsamını sivil yardım operasyonlarına yapılan güncel saldırıları da kapsayacak şekilde genişletmektedir. Evraklar, avukatlar tarafından imzalanmış ve kaşelenmiş resmi suç duyurularını, kapsamlı hukuki analizleri ve sorgulanmak üzere teşhis edilen 36 tanık ve katılımcıya ilişkin bir ön listeyi içermektedir. İtalya'daki yargılamalar; aktif vatandaşlık, bayrak devleti ve koruma temellerindeki yargı yetkilerine ek olarak evrensel yargı yetkisi ve devletlerin SUA Sözleşmesi çerçevesindeki ‘yargıla ya da iade et’ yükümlülüğüne başvurarak iç hukuk sistemlerinin uluslararası normları kullanarak insani misyonlara karşı işlenen ağır nitelikli deniz suçları bakımından hesap verebilirliğin sağlanmasına örnek teşkil etmektedir.

Birleşik Krallık'ta, Hind Rajab Vakfı (HRF) tarafından Metropolitan Polis Teşkilatı Savaş Suçları Birimi (SO15) nezdinde yapılan suç duyuruları ile iç hukuk süreçleri fiilen başlatılmıştır. Bu başvurular, Özgürlük Filosu Koalisyonu (FFC) kapsamında uluslararası sularda durdurulan ve Birleşik Krallık bayrağı taşıyan iki insani yardım gemisi olan Madleen ve Handala'ya yönelik İsrail saldırılarını konu almaktadır. Cenevre Sözleşmeleri Yasası uyarınca Birleşik Krallık, ağır ihlallerin soruşturulması yükümlülüğü altındadır; 2001 tarihli Uluslararası Ceza Mahkemesi Yasası çerçevesinde çekirdek uluslararası suçlar bakımından yargı yetkisine sahiptir; 1988 Ceza Adaleti Yasası'nın 134. maddesi ise işkence suçu bakımından evrensel yargı yetkisini tesis etmektedir.

9 Haziran 2025 tarihinde yapılan ilk şikâyet, 8–9 Haziran 2025 gecesi Shayetet 13 komando birliği tarafından Madleen gemisine gerçekleştirilen baskına ilişkindir.¹⁴ 1957 Cenevre Sözleşmeleri Yasası, 2001 tarihli Uluslararası Ceza Mahkemesi Yasası ve 1988 Ceza Adaleti Yasası'nın 134. maddesi uyarınca yapılan bu başvuru, Birleşik Krallık topraklarının hukuki bir uzantısı sayılan bir gemide uluslararası insancıl hukukun ağır ihlalleri, savaş suçları ve işkence iddialarını konu edinmektedir.

Şikâyette, dronlar aracılığıyla tahriş edici kimyasal maddelerin kullanılması, on iki sivilin haberleşme haklarından mahrum bırakılarak alıkonulması, konsolosluga erişim haklarının engellenmesi, insani yardım kargosuna el konulması ve aşağılayıcı muameleye maruz bırakılmaları ayrıntılı biçimde ortaya konulmuştur. Bu fiillerin, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 23. maddesini, ICRC Uluslararası Teamül Hukuku Çalışması'nın 55 ve 56. kurallarını, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 92. maddesini ve Gazze'ye engelsiz insani yardım ulaştırılmasına ilişkin Uluslararası Adalet Divanı'nın bağlayıcı kararlarını ihlal ettiği belirtilmiştir.

28 Temmuz 2025 tarihinde yapılan ikinci şikâyet ise, yine aynı komuta yapısı altında faaliyet gösteren Shayetet 13 birliği tarafından 26–27 Temmuz 2025 tarihlerinde Gazze'nin 49 deniz mili açığında Handala gemisine yönelik gerçekleştirilen saldırılara ilişkindir.¹⁵

1957 Cenevre Sözleşmeleri Yasası ve 2001 Uluslararası Ceza Mahkemesi Yasası uyarınca yapılan bu başvuruda, operasyonu yetkilendiren ve mümkün kılan siyasi ve askerî makamların sorumluluğu ileri sürülmektedir.

On iki ülkeden parlamenterler, gazeteciler ve insani yardım çalışanlarının da aralarında bulunduğu yirmi bir sivil taşıyan Handala gemisi zorla ele geçirilmiş; yolcular herhangi bir yasal dayanak olmaksızın alıkonularak İsrail'e götürülmüştür. İsnat edilen fiiller arasında kaçırma, keyfî gözaltı, insanlık dışı muamele ve insani yardım kargosuna el konulması yer almaktadır. Şikâyette, şüphelilerin kimliklerinin tespiti, haklarında tutuklama emri hazırlanması, Interpol ve Uluslararası Ceza Mahkemesi ile koordinasyon sağlanması ve tanık ifadelerinin sistematik biçimde toplanması talep edilmiştir.

14 Hind Rajab Foundation, 'HRF Files UK Complaint Against Israeli Elite Unit Shayetet 13 Over Raid on Freedom Flotilla Vessel Madleen' (9 Haziran 2025) <https://www.hindrajabfoundation.org/posts/hrf-files-uk-complaint-against-israeli-elite-unit-shayetet-13-over-raid-on-freedom-flotilla-vessel-madleen> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

15 Hind Rajab Foundation, 'HRF Files Criminal Complaint in the UK Over Israeli Attack on Handala' (28 Temmuz 2025) <https://www.hindrajabfoundation.org/posts/hrf-files-criminal-complaint-in-the-uk-over-israeli-attack-on-handala> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

Her iki başvuru da, açık denizde Birleşik Krallık siciline kayıtlı gemiler üzerinde işlenen suçların hukuken Britanya topraklarında işlenmiş sayılmasını öngören bayrak devleti yetkisine, bununla birlikte uluslararası ceza hukuku normlarının iç hukuka aktarılmış olmasına dayanmaktadır. Bu çerçevede Madleen ve Handala gemilerine ilişkin olarak Birleşik Krallık'ta başlatılan süreçler, bayrak devleti yetkisinin ve uluslararası insancıl hukukun iç hukukta uygulanmasının somut işleyişini açık biçimde ortaya koymakta; Birleşik Krallık'ın, yargı yetkisi altındaki insani yardım misyonlarına karşı işlenen suçlar bakımından hesap verebilirliği sağlama yükümlülüğünü yeniden teyit etmektedir.

Madleen gemisine yönelik müdahaleye ilişkin olarak Türkiye'de de ayrı bir yargısal süreç başlatılmıştır. Bu kapsamda, 29 Temmuz 2025 tarihinde Worldwide Lawyers Association (WOLAS), uluslararası sularda durdurulan İngiliz bayraklı Madleen gemisinin yolcularından Şuayb Ordu'ya karşı gerçekleştirilen fiiller nedeniyle, İsrail donanmasına bağlı Shayetet 13 komando birliği mensupları ile diğer İsraili askerî personel ve ilgili kamu görevlileri hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na iki ayrı suç duyurusunda bulunmuştur.¹⁶

Başvurularda, Türk Ceza Kanunu'nun 94. maddesi (işkence), 96. maddesi (eziyet), 109. maddesi (hürriyetten yoksun kılma) ve 223. maddesi (ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması) uyarınca cezai sorumluluk talep edilmiş; söz konusu fiillerin uluslararası insancıl hukuk ile uluslararası insan hakları hukukunun ağır ihlallerini oluşturduğu açıkça ortaya konulmuştur. Suç duyuruları, TCK'nın 12 ve 13. maddeleri ile CMK'nın 15. maddesi çerçevesinde Türkiye'nin ülkesel, vatandaşlık ve koruma esaslı yargı yetkisine dayandırılmıştır.

Başvurularda ayrıca, insani yardım amacıyla faaliyet yürüten bir gemiye yönelik bu müdahalenin Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ile Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'ni ihlal ettiği vurgulanmış; iç hukukta yürütülecek soruşturmanın, Uluslararası Ceza Mahkemesi başta olmak üzere uluslararası hesap verebilirlik mekanizmaları ve ilgili Birleşmiş Milletler özel usulleri ile uyumlu biçimde ilerletilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Evrensel Yargı Yetkisi İlkesi

Evrensel yargı yetkisi ilkesi, uluslararası hukukun ağır ihlallerinin cezasız kalmasını önlemeye yönelik tamamlayıcı ancak önemli bir mekanizma olarak kabul edilmektedir. Bu ilke, bazı suçların nitelikleri gereği yalnızca ilgili devletleri değil, uluslararası toplumu bir bütün olarak etkilediği anlayışına dayanır. Bu nedenle, söz konusu suçlar

16 WOLAS, suç duyurularına ilişkin dosyaları tarafımıza iletmiştir.

bakımından, suçun işlendiği yerin ya da failin veya mağdurun uyruğunun ne olduğu gözetilmeksizin, tüm devletlerin yargılama yetkisi bulunduğu kabul edilmektedir.

Evrensel yargı yetkisi, uluslararası hukuk düzeninin temel değerlerini korumaya yönelik olarak devletlere yüklenen ortak sorumluluktan doğmaktadır. Bu kapsamda savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, soykırım, işkence ve antlaşma hukuku ile temül hukukunda tanınan benzeri ağır suçlar, devletlerin önleme ve cezalandırma yükümlülüğü altında bulunan fiiller arasında yer almaktadır.¹⁷

Uluslararası insancıl hukukun ağır ihlalleri, devletlerin evrensel yargı yetkisi tesis etmekle yükümlü oldukları uluslararası suçlar arasında yer almaktadır. Bu yükümlülük, 1949 tarihli IV. Cenevre Sözleşmesi'nde düzenlenmiş olup, taraf devletlere, söz konusu ihlalleri işlediği veya emrettiği iddia edilen kişileri, uyruğuna bakılmaksızın tespit etme, yakalama ve yargılama yükümlülüğü getirmektedir.¹⁸ I. Cenevre Sözleşmesi'nin 49, II. Cenevre Sözleşmesi'nin 50, III. Cenevre Sözleşmesi'nin 129 ve IV. Cenevre Sözleşmesi'nin 146. maddeleri uyarınca devletler, suç isnadı altındaki kişileri ya kendi mahkemeleri önüne çıkarmak ya da, tercih etmeleri hâlinde, prima facie bir dava ortaya koymuş bulunan başka bir Yüksek Sözleşmeciler Tarafa yargılanmak üzere devretmekle yükümlüdür. Bu düzenleme, “yargıla ya da iade et” yükümlülüğünün (*aut dedere aut judicare*) sözleşmesel bir ifadesini oluşturmaktadır.

Söz konusu mekanizma, kasten öldürme, işkence veya insanlık dışı muamele gibi ağır ihlallerin faillerinin, ülkesel sınırlamalara ya da doğrudan bir yargı yetkisi bağının bulunmamasına dayanarak adaletten kaçınmalarını engellemeyi amaçlamaktadır. Benzer nitelikte yükümlülükler, 1984 tarihli İşkenceye Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 5. maddesinin ikinci fıkrasında ve 1988 tarihli Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme'nin 6. maddesinde de öngörülmüş olup, her iki düzenleme de şüphelinin devletin ülkesinde bulunması hâlinde yargı yetkisi tesis edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Her ne kadar söz konusu sözleşmeler ile 1977 tarihli I No'lu Ek Protokol'ün 85. maddesi, kovuşturmanın fiillerin işlendiği yerden bağımsız olarak yürütülmesi gerektiğini açıkça ifade etmese de, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin otoritatif şerhi bu hükümleri, zorunlu olarak evrensel yargı yetkisini kapsayacak şekilde

17 Anne Lagerwall ve Marie-Laurence Hébert-Dolbec, 'Universal Jurisdiction' in Rüdiger Wolfrum (ed), Max Planck Encyclopedia of Public International Law (Oxford University Press, güncelleme 2023) para 1–4, 14–15.

18 Steven W Becker, Universal Jurisdiction: National Courts and the Prosecution of Serious Crimes Under International Law (Kluwer Law International 2000) 163; Anne Lagerwall ve Marie-Laurence Hébert-Dolbec, 'Universal Jurisdiction' in Hélène Ruiz Fabri (ed), Max Planck Encyclopedia of International Procedural Law (Oxford University Press 2023) para 17.

yorumlamaktadır.¹⁹ Bu yorum, insancıl hukukun bütünlüğünü tehdit eden ağır ihlallerle mücadelede devletlerin ortak sorumluluğunu vurgulayarak, failin nerede bulunduğu bakılmaksızın ulusal mevzuatın bu ihlallerin kovuşturulmasını mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi gerekliliğini pekiştirmektedir. Nitekim bu anlayış, yüzden fazla ulusal hukuk sistemine dâhil edilmiş olup, ağır ihlallerin *erga omnes* nitelikte yükümlülükler doğurduğu ve bu ihlallerin kovuşturulmasının uluslararası toplum bakımından ortak bir hukuki ödev teşkil ettiği yönündeki yaygın kabulü ortaya koymaktadır.²⁰ Bu itibarla, evrensel yargı yetkisi, usulüne uygun ve ölçülü biçimde işletildiğinde, devlet egemenliğine yönelmiş bir müdahale olarak değil; insanlığı müşterek biçimde ilgilendiren suçların önlenmesi ve cezalandırılması konusunda devletlere düşen ortak sorumluluğun hukuki tezahürü olarak anlaşılmalıdır.

2025 yılında Filo'ya yönelik saldırılar bağlamında evrensel yargı yetkisi, bayrak devleti yetkisi, uyruk esasına dayalı yetki ve koruma ilkesine dayalı yargı yetkilerini tamamlayan ek bir yaptırım yolu olarak ortaya çıkmakta; böylece cezasızlığa alan bırakmayan bir hukuki çerçeve oluşturmaktadır. Bu yetki, söz konusu fiillerin *erga omnes* nitelikte yükümlülükler doğurduğunu ve failerin nerede yakalanırlarsa yakalansınlar kovuşturulmaları gerektiğini teyit ederek, uluslararası adaletin bölünmezliğini pekiştirmektedir.

Bu çerçevede evrensel yargı yetkisi, özellikle uluslararası sularda insani yardım faillerine karşı işlenenler başta olmak üzere, insancıl hukuk ve insan hakları hukukunun ağır ihlallerinin, yargı boşlukları ya da siyasal engellemeler ardına sığınarak korunamayacağını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Aşağıda yer verilen örnekler, 2025 Filo saldırılarından kaynaklanan ve hâlen devam eden bazı ulusal yargı süreçleri üzerinden, bu ilkelerin uygulamada nasıl hayata geçirildiğini ortaya koymaktadır.

İspanya'da, ülkenin merkezi savcılık makamı olan İspanya Başsavcılığı (Fiscalía General del Estado) 18 Eylül 2025 tarihinde, İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği eylemlerin uluslararası insancıl hukuk ve insan hakları hukukunun ağır ihlallerini teşkil

19 Anne Lagerwall ve Marie-Laurence Hébert-Dolbec, 'Universal Jurisdiction' in Rüdiger Wolfrum (ed), Max Planck Encyclopedia of Public International Law (Oxford University Press, güncelleme 2023) para 1-4, 14-15.

20 Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne göre yüzü aşkın ulusal hukuk sistemi, uluslararası insancıl hukukun ağır ihlalleri ile diğer ciddi ihlallerin faillerini yargılamak amacıyla evrensel yargı yetkisine ilişkin düzenlemeler içermektedir: ICRC, 'Statement on the Scope and Application of the Principle of Universal Jurisdiction' (2018).

edip etmediğinin tespiti amacıyla ulusal düzeyde bir soruşturma başlatmıştır.²¹ İspanya Başsavcılığı, İspanya'nın Soykırım Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerine ve Haziran 2024'te Güney Afrika'nın İsrail aleyhine açtığı davaya Uluslararası Adalet Divanı nezdinde müdahil olmasına atıfla, soruşturma kapsamında elde edilen bulguların hem UAD'ye hem de UCM'ye iletilmesine karar vermiştir.

Soruşturma, soykırım, insanlığa karşı suçlar ve uluslararası hukukun diğer ağır ihlallerini suç olarak düzenleyen İspanya Ceza Kanunu'nun 607. maddesi ile bağlantılı hükümler uyarınca yürütülmekte olup, şüphelilerin İspanyol vatandaşı olması, ülkede ikamet etmesi veya İspanya topraklarında bulunması hâllerinde ulusal mahkemelere yetki tanıyan evrensel yargı yetkisi rejimine dayanmaktadır.

Nitekim Başsavcılık, 2 Ekim 2025 tarihinde soruşturmanın kapsamını genişleterek Filo'ya ait gemilere yönelik saldırı ve el koyma fiillerini de inceleme alanına dâhil etmiş; bu eylemlerin, değerlendirilmekte olan ihlaller bütünüdürün ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu kabul etmiştir.²² Bu kapsam genişletme kararını takiben Başsavcılık, soruşturmanın somutlaştırılması ve delil temellendirilmesi amacıyla ayrıntılı bir talimat yayımlamıştır. Anılan talimat, etkilenen gemilerin bayraklarına, müdahalenin gerçekleştiği deniz koordinatlarına, yolcu ve mürettebatın uyruklarına, taşınan insani yardım yükünün niteliğine ve İspanyol vatandaşlarına sağlanan konsolosluk desteğine ilişkin ayrıntılı bilgilerin toplanmasını öngörmektedir.

Bu suretle Filo'ya yönelik müdahalelerin Gazze merkezli soruşturmaya dâhil edilmesi, İspanya'nın ulusal yargı yetkisi ile uluslararası yargısal süreçler arasındaki tamamlayıcılığı güçlendirmiş; evrensel yargı yetkisinin, delillerin korunması ve uluslararası yargı mercileri önünde hesap verebilirliğin sağlanması bakımından işlevsel bir araç olarak nasıl işletildiğini somut biçimde ortaya koymuştur.

İspanya'da, Ulusal Mahkeme (Audiencia Nacional) nezdinde, evrensel yargı yetkisi ilkesi uyarınca, 9 Haziran 2025 tarihinde Özgürlük Filosu Koalisyonu (Freedom Flotilla Coalition)'na ait, Birleşik Krallık bayraklı insani yardım gemisi Madleen

21 Anadolu Ajansı, 'Spain Authorizes Investigation into Israeli Crimes in Gaza' (18 Eylül 2025) <https://www.aa.com.tr/en/europe/spain-authorizes-investigation-into-israeli-crimes-in-gaza/369113> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

22 Anadolu Ajansı, 'Spanish Prosecutors Include Flotilla Attack to Broaden Probe into Israeli Crimes in Gaza' (2 Ekim 2025) <https://www.aa.com.tr/en/europe/spanish-prosecutors-include-flotilla-attack-to-broaden-probe-into-israeli-crimes-in-gaza/3706025> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

(Madleen)'in durdurulmasına ilişkin olarak ayrı bir ceza soruşturması başlatılmıştır.²³ Soruşturma, kaçırılan yolculardan biri olan İspanyol vatandaşı Sergio Toribio ile Arap Davasıyla Dayanışma Komitesi (Committee for Solidarity with the Arab Cause) (CSCA) tarafından yapılan suç duyurusuna dayanmaktadır. Başvuruda, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, Dışişleri Bakanı Israel Katz ve üst düzey İsraili askerî yetkililer, İspanyol hukuku ve uluslararası hukuk uyarınca savaş suçları ve insanlığa karşı suçların faili olmakla itham edilmiştir.

Ulusal Mahkeme, 1 Temmuz 2025 tarihli kararında, söz konusu saldırının Gazze'ye insani yardım taşıyan bir gemiye karşı, kıydan yaklaşık 100 deniz mili açıkta ve uluslararası sularda gerçekleştirilmiş olması nedeniyle İspanya'nın evrensel yargı yetkisi çerçevesine girdiğini belirterek yargı yetkisini kabul etmiştir. Şikâyet dilekçesi, İspanya Ceza Kanunu'nun 607 ve devamı maddeleri ile Cenevre Sözleşmeleri ve teamül hukukundan doğan yükümlülüklerle dayanmakta; hukuka aykırı durdurma, keyfî alıkoyma, insansız hava araçları ve kimyasal maddelerle saldırı ile insan onurunu zedeleyici muamele fiillerini, Gazze'de yürütülen daha geniş bir ihlal politikasının parçasını oluşturan savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar olarak nitelendirmektedir.

Bayrak Devletlerine Karşı Saldırı Fiili

Birleşmiş Milletler Şartı, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanımını açık biçimde yasaklamaktadır. Şart'ın 2(4) maddesinde, “*Tüm Üyeler, uluslararası ilişkilerinde herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne veya siyasal bağımsızlığına karşı ya da Birleşmiş Milletler'in Amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir başka biçimde kuvvet kullanma tehdidine veya kuvvet kullanımına başvurmadan kaçınırlar*” hükmü yer almaktadır.²⁴ Nikaragua davasında Uluslararası Adalet Divanı, bu yasağı uluslararası hukukun “*temel ilkelerinden biri*” olarak nitelendirmiştir.²⁵ İsrail'in Filo'ya yönelik silahlı baskını; gemilerin ve insani yardımın zorla durdurulması ve ele geçirilmesi ile katılımcıların alıkonulup götürülmesi, bu ilkenin ihlalini teşkil etmektedir. Benzer biçimde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da saldırıyı 3314 sayılı Karar'da, “*Bir devletin başka bir devletin egemenliğine, toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler Şartı ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde silahlı kuvvet kullanması*”

23 Anadolu Ajansı, 'Spanish Activist Presses Charges Against Netanyahu over Gaza Flotilla Raid' (3 Temmuz 2025) <https://www.aa.com.tr/en/europe/spanish-activist-presses-charges-against-netanyahu-over-gaza-flotilla-raid/3621089> erişim tarihi 3 Kasım 2025.

24 Charter of the United Nations, article 2(4).

25 *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v United States of America)* (Merits) [1986] ICJ Rep 14, para 190.

olarak tanımlamıştır.²⁶ Deniz ablukaları, savaşın araç ve yöntemleri arasında yer almakta olup, bir ablukanın uygulanması sırasında gerçekleştirilen saldırılar silahlı kuvvet kullanımını oluşturur. Bu çerçevede İsrail'in Filo'ya yönelik saldırıları ve müdahalesi, gemilerin bayrak devletlerine ve Tunus'a karşı bir saldırı fiili niteliği taşımaktadır.

Bireysel Hak İhlalleri

İsrail, teamül hukuku niteliği kazanmış uluslararası hukuk kuralları ile çeşitli uluslararası belgeler çerçevesinde, Filo'da bulunan kişilerin insan haklarını ihlal etmiştir. Bu bağlamda Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin BM Sözleşmesi (ICCPR) ile İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (UDHR), taşıdıkları evrensel nitelik itibarıyla özel bir ağırlık kazanmaktadır. Katılımcıların önemli bir bölümünün bölgesel insan hakları organlarına erişim imkânına sahip olması sebebiyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) gibi bölgesel insan hakları metinleri de ayrıca dikkate değer bir konumda bulunmaktadır. İsrail'in zorlayıcı ve şiddete dayalı müdahalesi ise, başta yaşam hakkı olmak üzere kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını, adil yargılanma hakkını, insan onuruna saygı ilkesini ve işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye tabi tutulmama hakkını ihlal eder niteliktedir.

ICCPR'nin 6. maddesi, yaşam hakkının keyfî biçimde ortadan kaldırılmasını kesin olarak yasaklamaktadır. Aynı Sözleşme'nin 7. maddesi, bireylerin işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da cezaya tabi tutulmasını yasak altına almaktadır. 9. madde ise kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını güvenceye bağlamaktadır. İsrail'in Filo'ya yönelik şiddete dayalı ve zorlayıcı müdahalesi, gemide bulunan kişilerin yaşamlarını doğrudan tehlikeye atmış; bu kişilerin zorla İsrail'e götürülmeleri ise kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını fiilen ortadan kaldırmıştır. Katılımcıların zor kullanılarak ve keyfî biçimde alıkonulmaları, ayrıca işkence ve insanlık dışı muamele koşulları altında tutulmaları, yaşam hakkı ve insan onuruna saygı ilkesinin yanı sıra işkence yasağının da ihlali anlamına gelmektedir. İşkence ve insanlık dışı muameleye ilişkin olgular, serbest bırakılan Filo katılımcılarının tanıklıklarında açık ve ayrıntılı biçimde ortaya konulmuştur. Buna ek olarak, katılımcıların avukatlara erişiminin engellenmesi ve suçlayıcı nitelikteki sınır dışı belgelerini imzalamaya zorlanmaları, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini göstermektedir. Sürece vekâletname ile dâhil olan insan hakları örgütü Al-Adalah da, mahkeme duruşmalarında İsrail'in adil yargılanma hakkına yönelik bu ihlallerini açık biçimde dile getirmiştir. Filo bağlamında İsrail Hükümeti tarafından gerçekleştirilen insan hakları ihlallerinin kapsamlı olmayan bir listesi aşağıda sunulmaktadır.

26 UN General Assembly, Definition of Aggression, GA Res 3314 (XXIX) (14 December 1974) article 1.

ICCPR'nin 6. maddesi uyarınca, İsrail'in Filo'ya yönelik şiddet içeren ve zorlayıcı müdahalesi sonucunda gemide bulunan kişilerin yaşam hakkının ihlal edilmesi (ilgili kişiler bakımından AİHS'in 2. maddesinin ihlali).

ICCPR'nin 9. maddesi uyarınca, gemilerinden hukuka aykırı ve şiddet kullanılarak çıkarılmaları, zorla İsrail'e götürülmeleri ve keyfî biçimde tutuklanmaları suretiyle Filo'daki kişilerin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edilmesi (ilgili kişiler bakımından AİHS'in 5. maddesinin ihlali).

ICCPR'nin 14. maddesi uyarınca, Filo yolcu ve mürettebatının zorla İsrail'e götürülmesi, hukuka aykırı biçimde ve zor kullanılarak İsrail hukukunun kendilerine uygulanması, hukuki temsilcilerinin yokluğunda tutulmaları ve suçlayıcı nitelikteki sınır dışı belgelerini imzalamaya zorlanmaları suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi (ilgili kişiler bakımından AİHS'in 6. maddesinin ihlali).

ICCPR'nin 1. maddesi ve ICCPR'nin 7. maddesi uyarınca, zorla alıkonulan kişilere yönelik aşağılayıcı ve şiddet içeren muameleler yoluyla insan onuruna saygı hakkı ile işkenceye veya zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulmama hakkının ihlal edilmesi; bu ihlallerin, İsrail Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben Gvir'in alıkonulan kişileri "terörist" olarak niteleyerek katılımcılarla alay eden, kendisi tarafından kayda alınmış iftira ve propaganda içerikli videolarında da açık biçimde gözlemlenmesi.

Devlet Sorumluluğu

Devletlerin Uluslararası Haksız Fillerinden Kaynaklanan Sorumluluğunu Düzenleyen Maddeler Metni'nin (ARSIWA) 1. maddesi, "*Bir Devletin uluslararası hukuka aykırı her fiilinin, o Devletin uluslararası sorumluluğunu doğurduğunu*" hükme bağlamaktadır. İsrail'in uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası insancıl hukuk, kuvvet kullanma hukuku ve deniz hukuku alanlarında gerçekleştirdiği ihlaller, İsrail'in uluslararası sorumluluğunu doğurmaktadır. Filo'nun şiddet ve zor kullanılarak durdurulması, gemilerde bulunan kişilerin kaçırılması, işkenceye ve insanlık dışı muameleye maruz bırakılmaları ile Filo gemilerinin zorla ve şiddet kullanılarak ele geçirilmesi, İsrail'in uluslararası sorumluluğunu doğuran fiillerdir.

İsrail, Filo gemilerinin onarımını (*reparation*) yapmakla ve iade etmekle yükümlüdür. İsrail, "gemileri hasarsız biçimde, meşru sahiplerine ve onların talep ettiği yerde" iade etmelidir. Bayrak Devletleri, gemilerin derhal iadesini talep etmelidir. Hem bayrak Devletleri hem de vatandaşları Filo'da yer alan Devletler, gemide bulunan kişilere verilen zararlar ile Filo'ya ait mallara verilen zararlar nedeniyle İsrail'den tazminat talep etmelidir.

Sonuç

İsrail'in Filo'ya ve katılımcılarına yönelik saldırıları, uluslararası hukukun ağır ihlallerinden oluşan bir silsile teşkil etmekte olup, İsrail'in ve bu ihlallere iştirak eden üçüncü Devletlerin hem devlet olarak sorumluluğunu hem de bireysel cezai sorumluluğunu gündeme getirmektedir. Bu raporun Birinci Bölümü, ablukayı hukuka aykırılık unsurları bakımından incelemiş; ablukadaki hukuka aykırılıkları, birbiriyle bağlantılı üç unsur üzerinden ortaya koymuştur: (i) Soykırım Sözleşmesi kapsamında dayatılan açlığa mahkum etmenin soykırımsal niteliği, bu bağlamda Uluslararası Adalet Divanı içtihadına yapılan atıflarla; (ii) Roma Statüsü ve silahlı çatışma hukukuna atıfla, aç bırakmanın bir savaş suçu olarak niteliği; (iii) Uluslararası İnsancıl Hukuk kapsamında deniz ablukalarının hukuki statüsü ve sivillerin kasten aç bırakılmasıyla bağlantılı ihlaller. İkinci Bölüm, Filo'nun açık denizlerde seyrüsefer serbestisi ile zararsız ve insani geçiş haklarını açıklamış; Filo'nun eylemlerini BMDHS ve San Remo El Kitabı dâhil olmak üzere uluslararası teamül hukukunun parametreleri çerçevesinde değerlendirmiştir. Üçüncü Bölüm ise, yapısal cezasızlık bağlamında süregelen hesap verebilirlik sorununu ele alarak, Filo'ya karşı işlenen suçlar bakımından yargı yetkisini ortaya koymuştur. Çalışma, İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik deniz ablukasının uluslararası hukuk uyarınca hukuka aykırı olduğu ve Ekim 2025'te Filo gemilerine ve yolcularına yönelik saldırıların, hukuka uygun, insani ve sivil nitelikte bir girişim sırasında gerçekleştirilmiş olup, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar dâhil olmak üzere çok sayıda ihlal teşkil ettiği sonucuna varmaktadır. İsrail'in Filo gemilerine yönelik hukuka aykırı müdahaleleri ile gönüllülerin hukuka aykırı biçimde alıkonulmaları ve kötü muameleye maruz bırakılmaları, İsrail'in Gazze üzerindeki hukuka aykırı işgali ve Gazze'deki Filistinli gruba karşı yürüttüğü soykırımsal askeri kampanya bağlamında uluslararası insancıl hukuk, uluslararası ceza hukuku ve uluslararası insan hakları hukukunun açık ihlallerini oluşturmaktadır. İsrail'in Filo'nun hukuka uygun insani misyonuna müdahalesi, Tunus'un egemen haklarını, ayrıca bayrak Devletlerinin, saldırıların gerçekleştiği devletlerin ve vatandaşları saldırıya uğrayan ve kaçırılan devletlerin egemen haklarını da ihlal etmiştir. İsrail'in saldırıları, ayrıca gönüllülerin somut olay nezdinde uygulama alanı bulan uluslararası ve bölgesel insan hakları rejimleri kapsamındaki bireysel haklarını ihlal etmiş olup, tazminat hukuku uyarınca zarar gören taraflara uygun giderim sağlanmasını gerektirmektedir.

EK-1 Müdahale Verileri*

Müdahale verileri, Global Sumud Filosu'nun şu ana kadar ulaştığı en doğru bilgileri yansıtmaktadır. Veriler; gemi takip sistemleri, CCTV ve gemi içi kayıtlar, katılımcı beyanları ile acil durum uyarı kayıtlarından derlenmiştir. Birçok vakada kesin zaman ve konum bilgileri bağımsız olarak doğrulanamamaktadır.

Garmin SOS uyarısı veren botlar için tabloda yer alan konum, uyarının gönderildiği andaki GPS koordinatlarını göstermektedir. Uyarı vermeyen botlar için ise son bilinen takip konumu esas alınmıştır. Vurgulanan botlar, sınırlı veya eksik veri bulunan durumları göstermektedir. Tablodaki tüm zaman ve konum bilgileri tahmini niteliktedir.

Bot Adı	Müdahale Tarihi	Tahmini Müdahale Saati (Yerel Saat / t. = tahmini)	Son Bilinen Konum (Enlem, Boylam)
ALMA	1 Ekim	21:15	33.6013, 31.7403
SIRIUS	1 Ekim	21:30	31°48'21.1"N, 33°12'35.9"
SPECTRE	1 Ekim	t. 21:30	31.8617, 32.9334
ADARA	1 Ekim	21:52	31.8584, 34.2714
YULARA	1 Ekim	22:50	31.831695, 33.040459
MALI	1 Ekim	t. 23:00	31.8616, 32.9497
HUGA	1 Ekim	t. 23:00	31.6938, 33.3763
AURORA	1 Ekim	23:10	31.45099, 33.12359
GRANDE BLU	2 Ekim	t. 00:30	31.9295, 34.0228
MIKENO	2 Ekim	t. 01:00	31.5217, 34.2353
MORGANA	2 Ekim	t. 01:21	31.696522, 33.359385
MARIA CHRISTINA	2 Ekim	t. 01:30	31.48518, 33.03478
ALLAKATALLA	2 Ekim	01:30 sonrası (t. 01:45)	31.8923, 32.8916
PAOLA I	2 Ekim	t. 02:00	31.8914, 33.8157

* <https://globalsumudflotilla.org/bring-back-our-boats/>

Bot Adı	Müdahale Tarihi	Tahmini Müdahale Saati (Yerel Saat / t. = tahmini)	Son Bilinen Konum (Enlem, Boylam)
OTARIA	2 Ekim	02:00	31.693894, 33.375177
METEQUE	2 Ekim	t. 01:30 – 02:47	31.7758, 33.1708
SEULLE	2 Ekim	02:39	31.689323, 33.371422
HIO	2 Ekim	02:41	31.7251, 33.5584
JEANNOT III	2 Ekim	03:12 – 03:31	31.6981, 33.5975
ESTRELLA Y MANUAL	2 Ekim	t. 03:30	31.7120, 33.3422
SELVAGGIA	2 Ekim	t. 03:36	31.8721, 32.9116
MANGO	2 Ekim	t. 03:34 – 05:42	31.7349, 33.2386
OHWAYLA	2 Ekim	t. 04:00	31.896937, 33.888016
PAVLOS FYSSAS	2 Ekim	04:18	31.6468, 33.5253
VANGELIS PISSIAS	2 Ekim	04:22	31.9611, 34.0763
INANA	2 Ekim	t. 01:30 – 04:30	31.6762, 33.4283
CATALINA	2 Ekim	t. 03:30	31.9526, 34.0942
ADAGIO	2 Ekim	05:00 – 05:30	31.5946, 33.5379
MOHAMMAD BHAR	2 Ekim	05:21	31.6367, 33.6162
AMSTERDAM	2 Ekim	05:23	31.8745, 32.8900
WAHOO	2 Ekim	05:27	31.6653, 33.5902
AHED TAMIMI	2 Ekim	05:57	31.7712, 34.0380
AUSTRALE	Bilinmiyor	06:09 sonrası	31.6176, 33.5901
OXYGONO	2 Ekim	06:23	31.8786, 32.9062
KARMA	2 Ekim	06:33 – 06:54	31.6497, 33.6482
ALL IN	2 Ekim	06:59	31.6579, 33.5138
FLORIDA	2 Ekim	07:02	31.7609, 34.1169
MIAMIA	2 Ekim	07:05	31.8113, 34.1980
CAPTAIN NIKOS	2 Ekim	07:22	31.6852, 33.4993
FREE WILLY	2 Ekim	t. 07:52	31.864686, -33.837547
FAIR LADY	3 Ekim	10:21	31.7546, 33.0475
MARINETTE	3 Ekim	10:30	31.6938, 33.3763

Turuncu renkle işaretlenen botlar için, müdahale (interception) zamanına ilişkin veri oldukça sınırlıdır.

Küresel Sumud Filosu'nun Hukuki Değerlendirmesi

Hukuka Aykırı Ablukaya Karşı Sivil Direniş, İnsani Erişim ve Uluslararası Hukuk Nezdinde Hesap Verebilirlik

Bu rapor, İsrail'in Gazze'ye yönelik deniz ablukasının hukuka aykırılığını ve Ekim 2025'te Global Sumud Filosu ile katılımcılarına karşı gerçekleştirilen saldırıları incelemektedir. Rapor, açık denizde insani yardım gemilerine yönelik müdahalelerin münferit bir deniz güvenliği tedbiri olarak değerlendirilemeyeceğini; aksine bunların, İsrail'in Filistin üzerindeki hukuka aykırı işgali ve Gazze'deki Filistin nüfusuna karşı sürdürdüğü soykırım bağlamında ortaya çıkan hukuka aykırı kuşatma, kasten aç bırakma ve yoksunlaştırma politikası ile yapısal cezasızlık rejiminin bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Rapor üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, ablukanın hukuka aykırılığını üç bağlantılı temelde ortaya koymaktadır: İlk olarak, Soykırım Sözleşmesi ve Uluslararası Adalet Divanı içtihadı ışığında, zorla aç bırakmanın soykırım niteliği; ikinci olarak, Roma Statüsü ve silahlı çatışmalar hukuku çerçevesinde aç bırakmanın savaş suçu teşkil etmesi; üçüncü olarak ise, deniz ablukalarını düzenleyen uluslararası insancıl hukuk kuralları kapsamında sivillerin kasten aç bırakılmasının ve insani yardımın engellenmesinin mutlak biçimde yasaklanmış olması. İkinci bölüm, Filonun açık denizlerde seyri serbestisinden, ayrıca zararsız geçiş ve insani geçiş haklarından yararlanma yetkisini incelemekte; bu misyonu Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, San Remo Kılavuzu ve teamül uluslararası hukuku çerçevesinde değerlendirmektedir. Üçüncü bölüm ise hesap verebilirlik, yargı yetkisi ve giderim meselesine odaklanmakta; bireysel ceza sorumluluğu, devlet sorumluluğu ve Filoya karşı işlenen suçlara ilişkin süreklilik arz eden yapısal cezasızlık sorununu ele almaktadır.

Rapor üç temel sonuca ulaşmaktadır. İlk olarak, Filonun misyonu hukuka uygun, insani ve sivil niteliktedir; bu nedenle gemileri ve yolcuları serbest, zararsız ve insani geçiş haklarını kullanırken hukuki korumadan yararlanma hakkına sahiptir. İkinci olarak, İsrail'in Gazze'ye yönelik deniz ablukasını, amacı, mahiyeti ve sonuçları itibarıyla hukuka aykırıdır; kolektif cezalandırma niteliği taşımakta ve uluslararası insancıl hukuk, uluslararası ceza hukuku ve uluslararası insan hakları hukuku bakımından sorumluluk doğurmaktadır. Üçüncü olarak, Filoya yönelik saldırılar, gemilerin hukuka aykırı biçimde zapt ve müsadere, katılımcıların alıkonulması ve kötü muameleye maruz bırakılması ile insani yardıma erişimin engellenmesi; bayrak devletlerine karşı saldırı fiilleri, gemide bulunan kişilerin askıya alınamaz haklarının ihlalleri, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar teşkil edebilecek niteliktedir. Bu fiiller, aynı zamanda Gazze'deki Filistin nüfusuna karşı yürütülen daha geniş soykırımcı kampanyanın bağlamı içinde ve onun doğrudan uzantısı olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle, yalnızca İsrail'in değil, bu ihlallerin işlenmesine iştirak eden, onları kolaylaştıran yahut sürdürülmesine katkı sunan üçüncü devletlerin sorumluluğu da gündeme gelmektedir.